vkb

2018
JAARVERSLAG

VKB GROEP

GEOGRAFIESE TEENWOORDIGHEID

VRYSTAAT-GEBIED

Handelstakke	21
Handelsdepots	2
Meganisasietakke	8
Graansilo's	13
Bandediens	1
Mieliemeule	1
Koringmeule	1
Versekering	8
Verspreidingsentrums	2
Saadverwerking	2
Braaikuiken-abattoir	1
Veevoerfabrieke	2
Oliepers	1
Bakkerye	3
Verpakkingsaanleg	1
Vulstasies	2
Takbrandstofpunte	18

Hoofkantoor: Reitz

LIMPOPO-GEBIED

Handelstakke	28
Handelsdepots	6
Meganisasietakke	4
Graansilo's	8
Meeldepots	25
Mieliemeulens	4
Versekering	3
Verspreidingsentrums	2
Bakkerye	2
Verpakkingsaanleg	1
Koelkamer	1
Vulstasies	4
Takbrandstofpunte	23

Kantoor: Modimolle

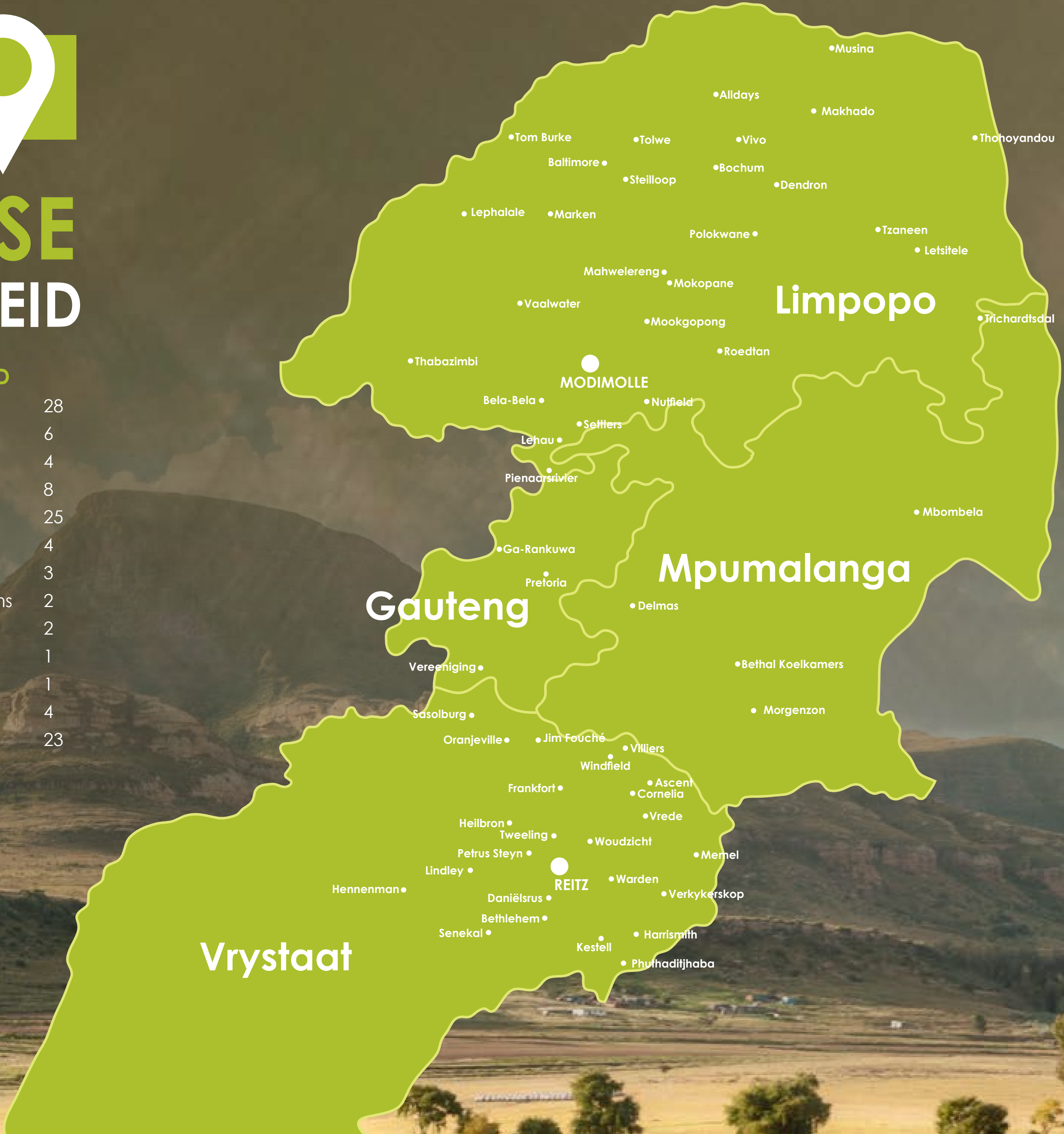

INHOUDSOPGAWE

Geografiese teenwoordigheid	02
Vyfjaaroorsig van Groep	04
Finansiële hoogtepunte	05
Raad van Direkteure	10
Voorsittersverslag	12
Bestuursoorsig	16
Landbouverslag	20
Nywerhedeverslag	25
Korporatiewe Beheerverslag	29
Sosiale en Etiekkomiteeverslag	33
Vergoedingsbeleid	37
Oudit-, Risiko- en Geleentheidsbestuurskomitee-verslag	38
Direkteure se verantwoordelikhede en goedkeuring	39
Direkteure se verslag	40
Gekonsolideerde staat van finansiële posisie	42
Gekonsolideerde staat van wins of verlies en ander omvattende inkomste	44
Gekonsolideerde staat van kontantvloei	46
Korporatiewe inligting	47

VYFJAAROORSIG VAN DIE GROEP

GEKONSOLIDEERDE STAAT VAN WINS OF VERLIES EN ANDER OMVATTENDE INKOMSTE	2014 12 mde R'm	2015 12 mde R'm	2016 12 mde R'm	2017 12 mde R'm	2018 12 mde R'm
Verkope	7 311	7 822	9 488	10 621	11 243
Bedryfswins	326	390	489	355	724
Resultate van geassosieerdes	5	7	14	(1)	5
Finansieringskoste	(61)	(102)	(168)	(241)	(205)
Beleggingsinkomste	10	6	11	9	10
Wins voor aansporingskorting	279	300	346	123	534
Aansporingskorting	(210)	(228)	(200)	(215)	(260)
Wins voor belasting	69	73	146	(92)	274
Belasting	62	(10)	4	47	(59)
Wins na belasting	131	63	150	(46)	215
Aansporingskorting	210	228	200	215	260
Dividende verklaar	10	20	30	-	40
Dividendkoers	1,40%	2,28%	2,88%	0%	3,09%
GEKONSOLIDEERDE STAAT VAN FINANSIËLE POSISIE					
Niebedryfsbates	892	1 094	1 581	1 922	1 931
Bedryfsbates	2 553	3 103	4 261	4 372	4 566
Totale bates	3 445	4 197	5 842	6 294	6 497
Aandelekapitaal	1 213	1 382	1 525	1 665	1 829
Reserwes	182	228	371	222	395
Totale ekwiteit	1 395	1 610	1 896	1 887	2 225
Minderheidsbelang	(14)	(10)	92	66	80
Niebedryfslaste	313	375	386	543	718
Bedryfslaste	1 751	2 222	3 468	3 798	3 475
Totale ekwiteit en laste	3 445	4 197	5 842	6 294	6 497
WINSGEWENDHEID EN PRODUKTIWITEIT					
Opbrengs op totale bates	10%	10%	9%	6%	11%
Opbrengs op aandeelhoudersbelang	20%	19%	18%	6%	24%
Bate-omsetsnelheid (aantal keer)	3,03	2,18	1,90	1,69	1,96
Bedryfswins as % van inkomste	4%	5%	5%	3%	6%
SOLVABILITEIT EN LIKIDITEIT					
Eiekapitaalverhouding	41%	38%	32%	30%	34%
Totale bates tot totale laste	1,67	1,62	1,52	1,45	1,55
Rentedekking (aantal keer)	5,57	3,93	3,06	1,51	3,60
Bedryfskapitaalverhouding	1,46	1,40	1,23	1,15	1,31
Vuurproefverhouding	1,11	1,02	0,84	0,84	0,99

Nota

Verhoudings is verwerk na 12 maande waar van toepassing.

05 FINANSIËLE HOOGTEPUNTE

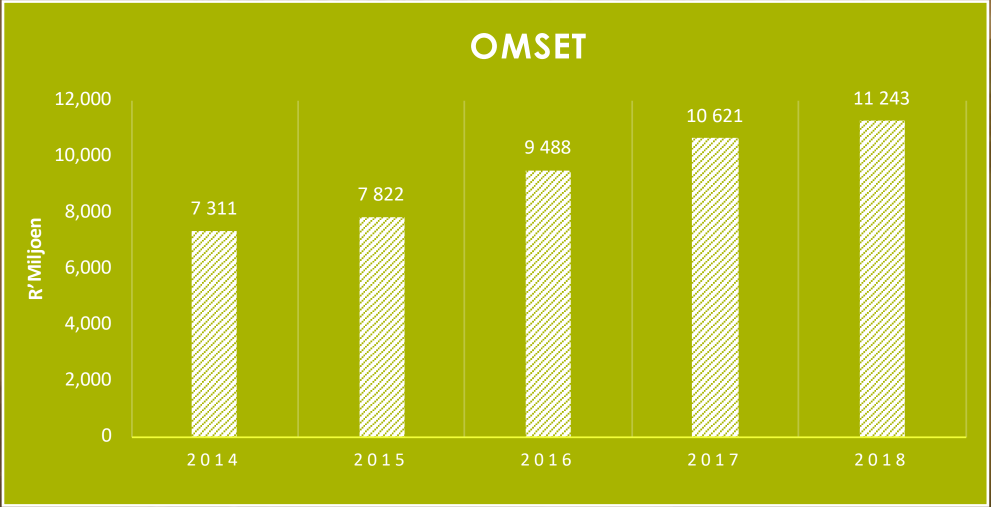

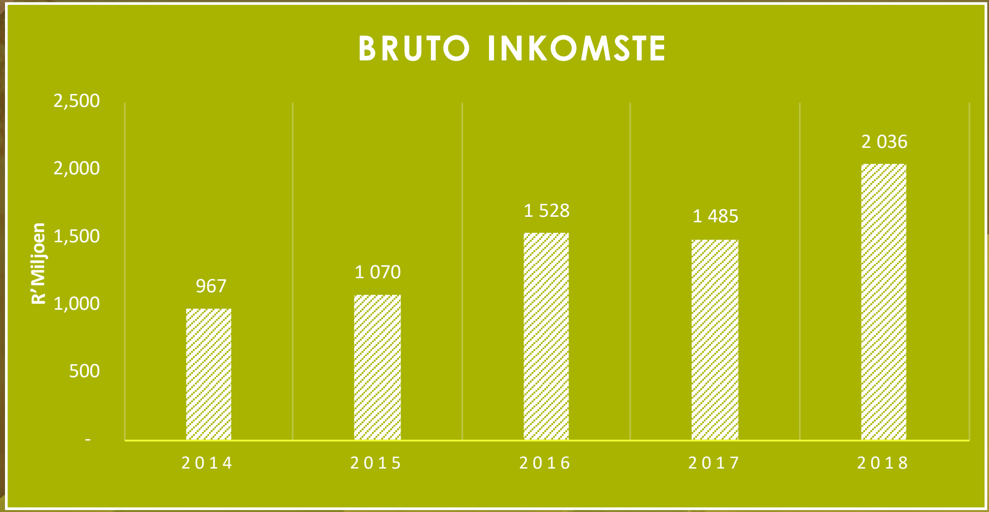

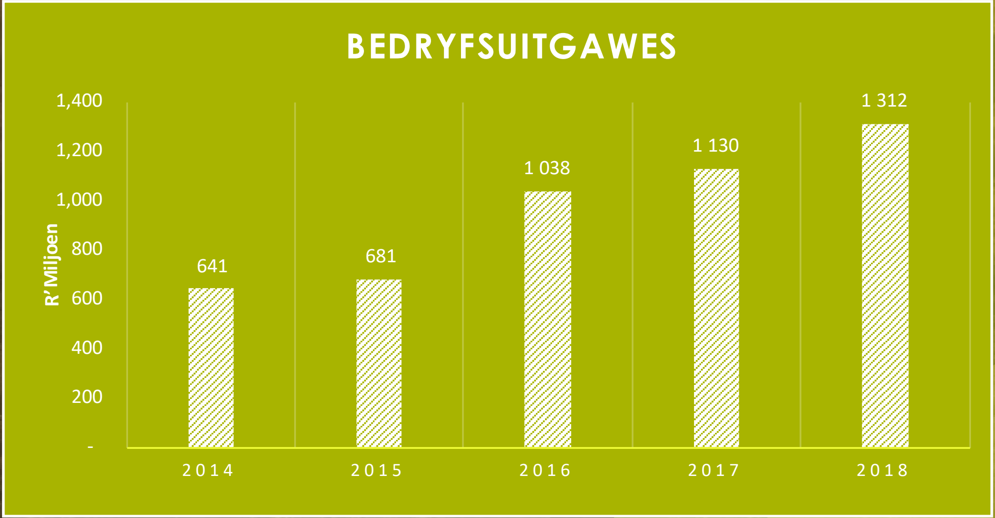

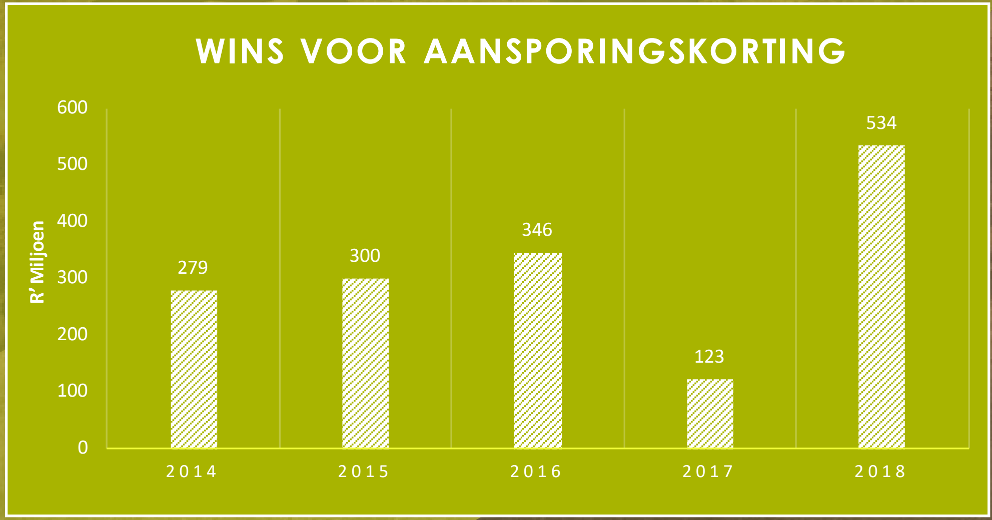

FINANSIËLE HOOGTEPUNTE VERVOLG 06

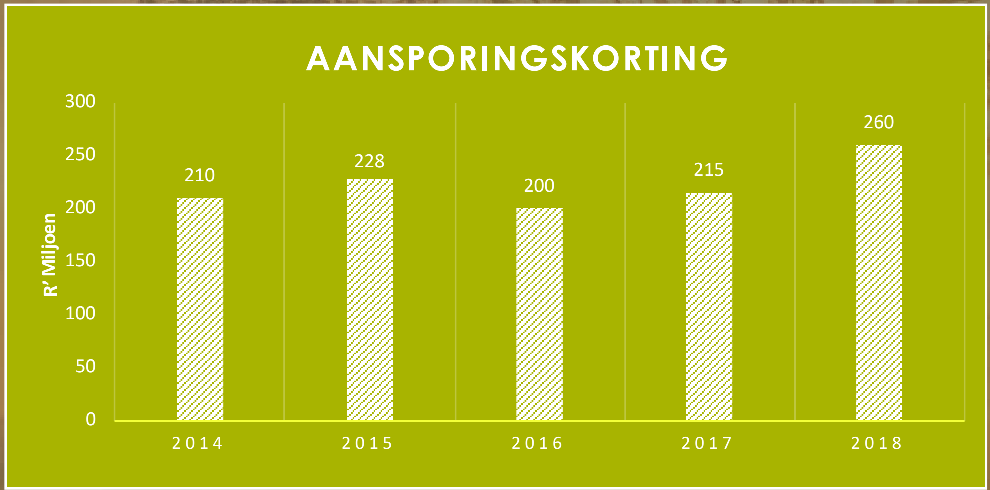

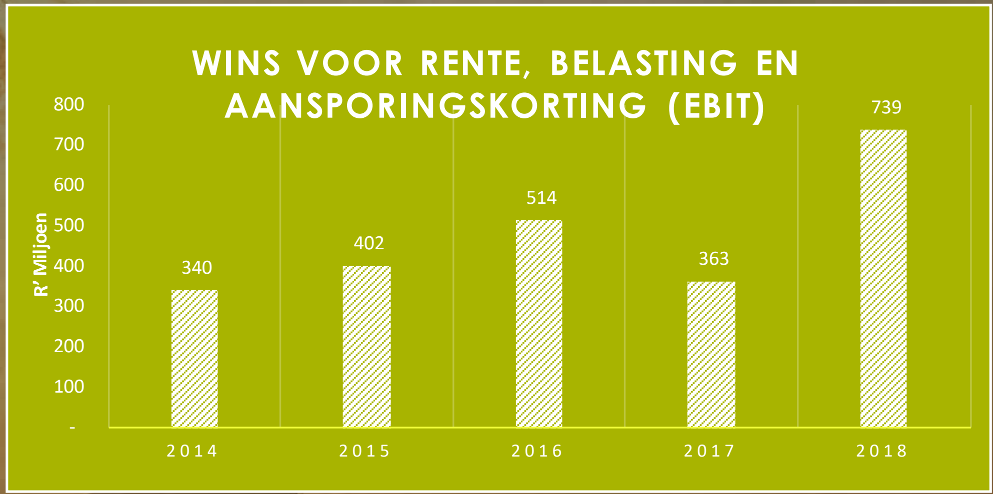

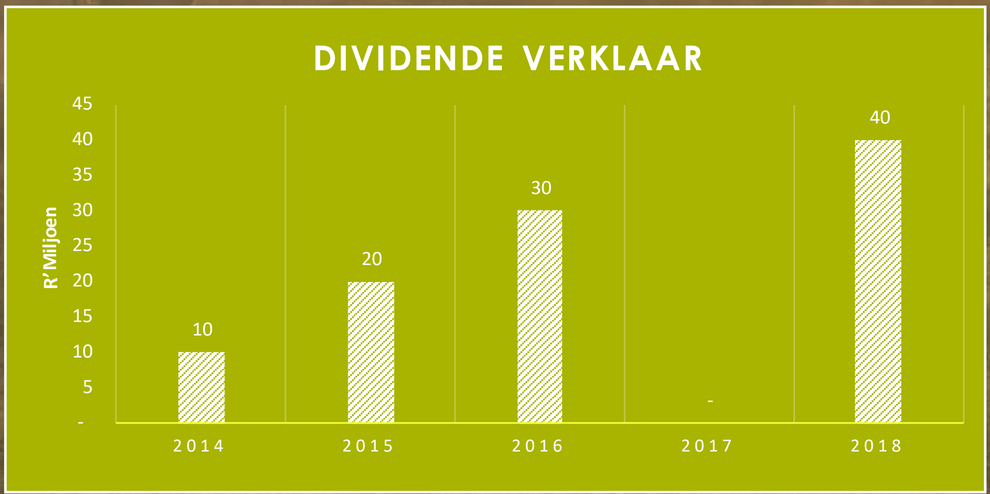

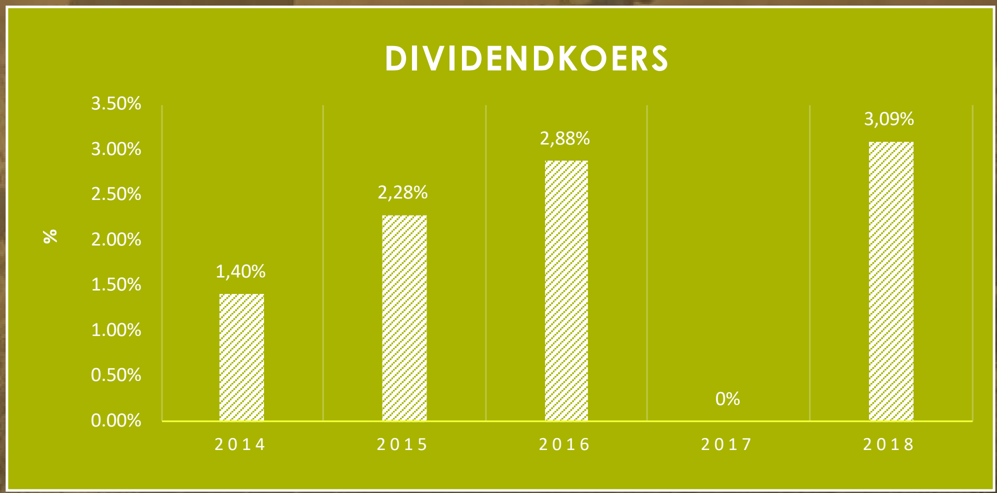

07 VERVOLG

FINANSIËLE HOOGTEPUNTE

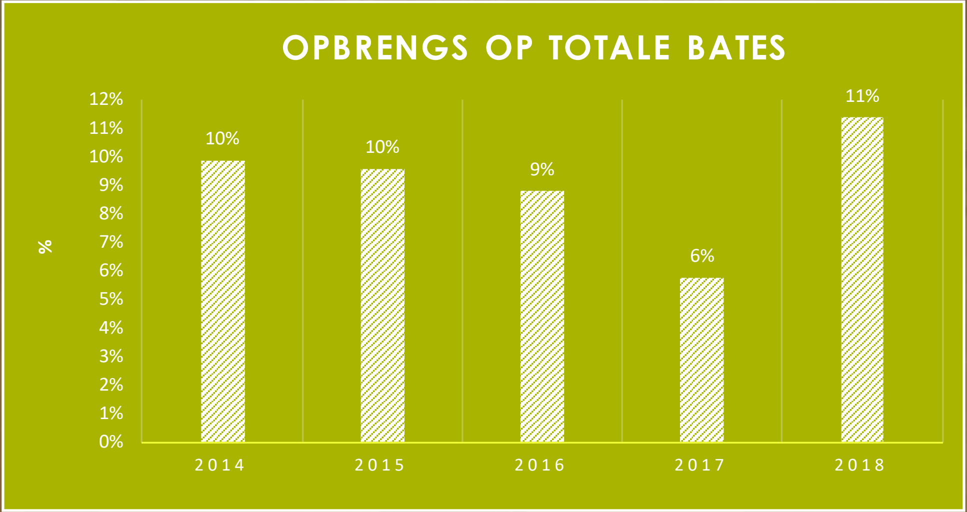

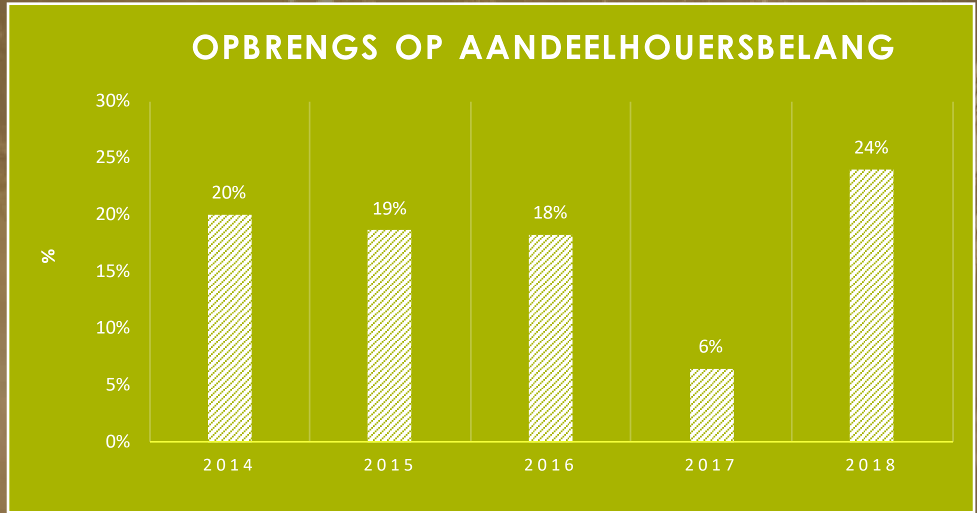

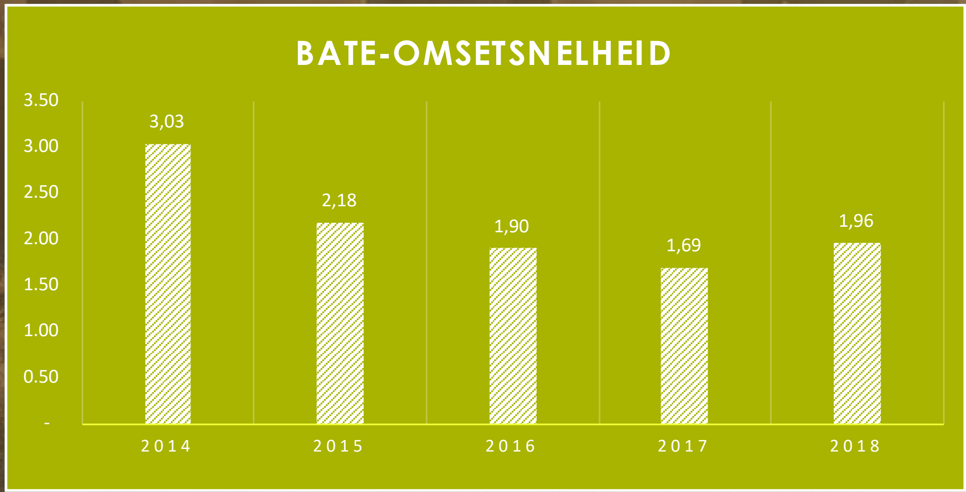

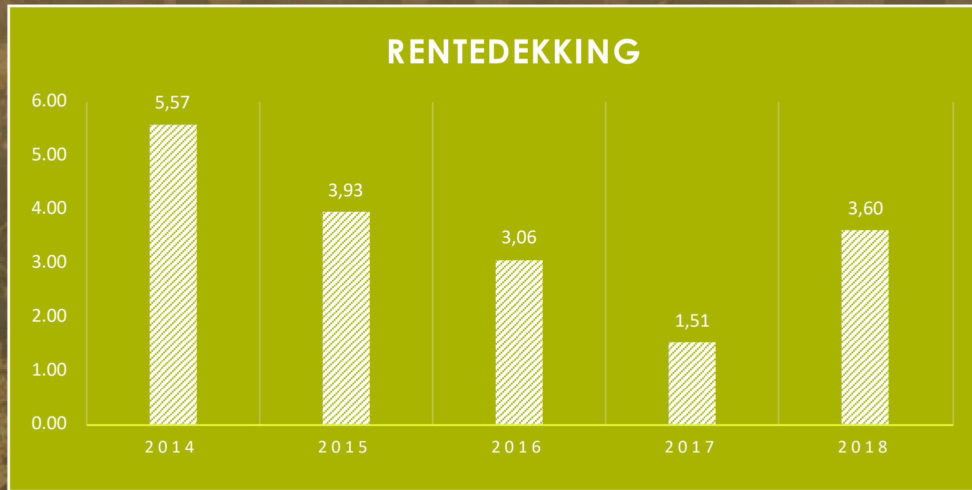

FINANSIËLE HOOGTEPUNTE VERVOLG 08

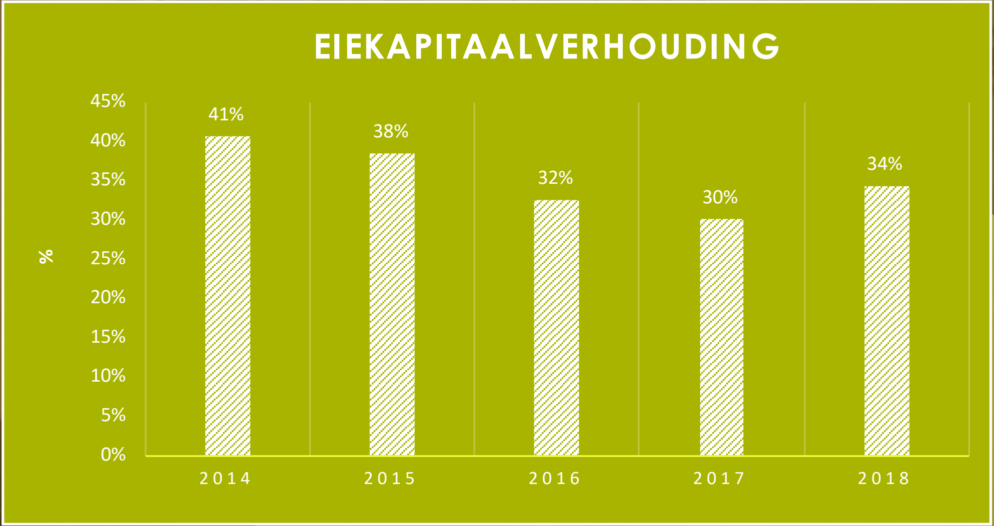

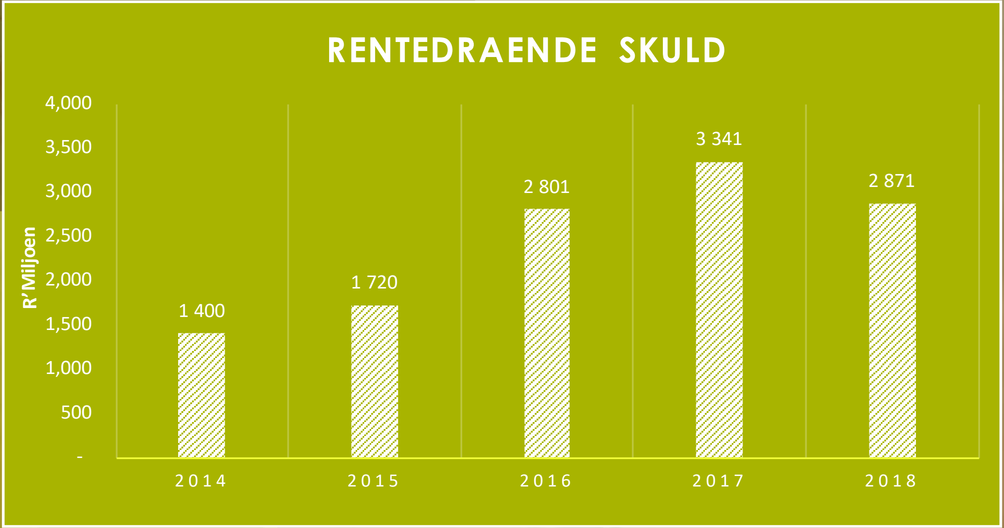

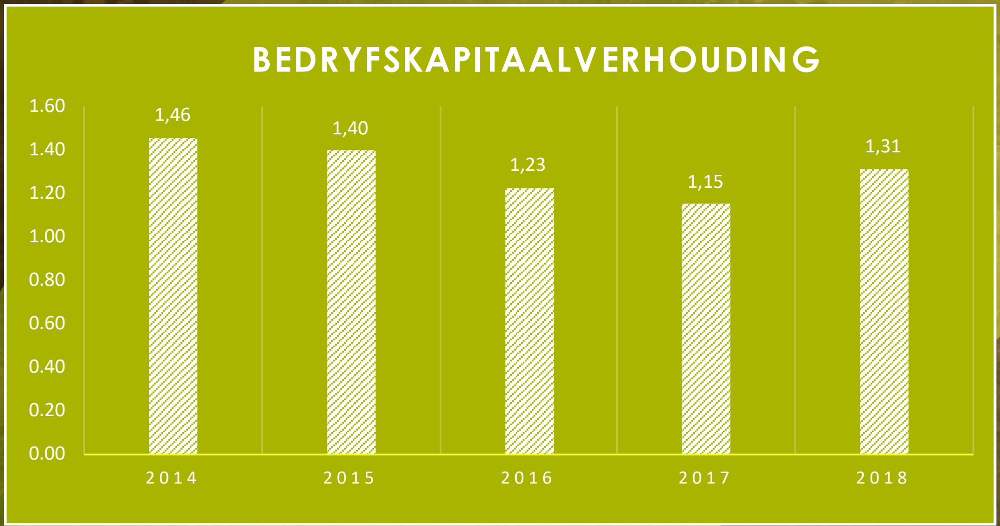

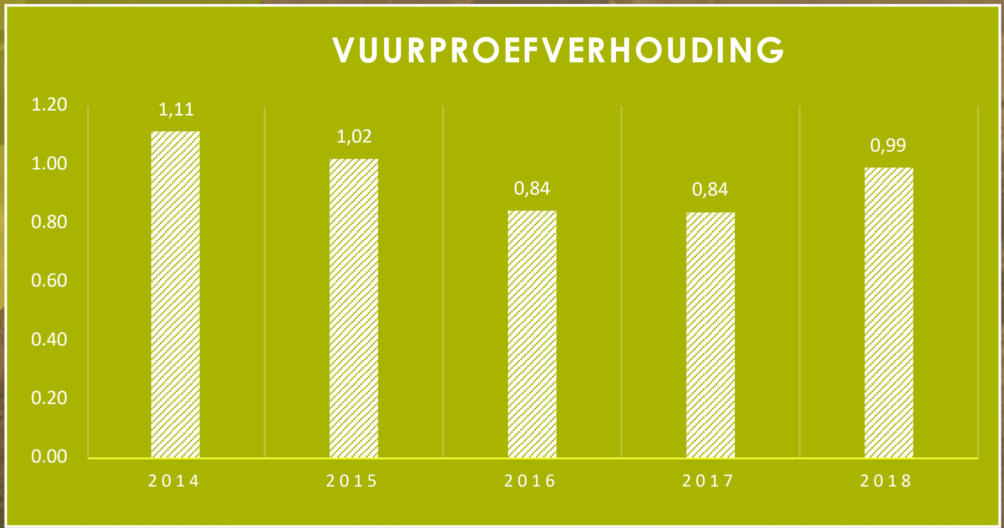

vir die LIEFDE van die LAND

09

RAAD VAN DIREKTEURE

VKB BELEGGINGS (EDMS.) BPK.

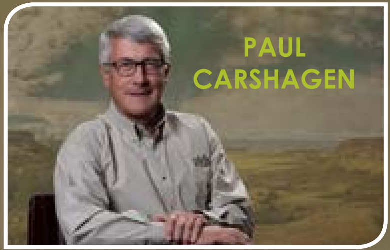

WYK 1
VOORSITTER
NOMINASIEKOMITEE
MENSLIKE HULPBRONNEKOMITEE

WYK 1 | ONDERVOORSITTER
OUDIT-, RISIKO- EN
GELEENTHEIDSBESTUURSKOMITEE
NOMINASIEKOMITEE

WYK 2
GRAANBEDRYF ADVIESKOMITEE

WYK 3
OUDIT-, RISIKO- EN
GELEENTHEIDSBESTUURSKOMITEE

WYK 4
GRAANBEDRYF ADVIESKOMITEE

WYK 5

WYK 6 | SOSIALE EN ETIEKKOMITEE
MENSLIKE HULPBRONNEKOMITEE
NOMINASIEKOMITEE, OUDIT-, RISIKO- EN
GELEENTHEIDSBESTUURSKOMITEE

WYK 7
GRAANBEDRYF ADVIESKOMITEE

WYK 8
GRAANBEDRYF ADVIESKOMITEE
SOSIALE EN ETIEKKOMITEE

WYK 15
OUDIT-, RISIKO- EN
GELEENTHEIDSBESTUURSKOMITEE
LIMPOPO ADVIESKOMITEE

WYK 15
LIMPOPO ADVIESKOMITEE
SOSIALE EN ETIEKKOMITEE

WYK 15
SOSIALE EN ETIEKKOMITEE
LIMPOPO ADVIESKOMITEE

ONAFHANKLIKE NIE-UITVOERENDE
DIREKTEUR, OUDIT-, RISIKO- EN
GELEENTHEIDSBESTUURSKOMITEE
MENSLIKE HULPBRONNEKOMITEE

BESTURENDE DIREKTEUR:
VKB GROEP

UITVOERENDE DIREKTEUR:
FINANSIES VKB GROEP

RAAD VAN DIREKTEURE

VKB LANDBOU (EDMS.) BPK.

BESTURENDE DIREKTEUR:
VKB GROEP

UITVOERENDE DIREKTEUR:
FINANSIES VKB GROEP

UITVOERENDE DIREKTEUR:
LANDBOU (LIMPOPO)

UITVOERENDE DIREKTEUR:
LANDBOU (VRYSTAAT)

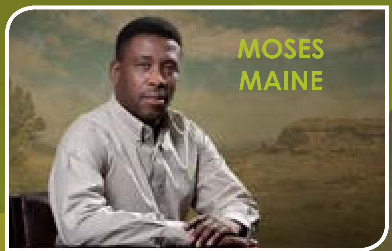

UITVOERENDE DIREKTEUR:
TRANSFORMASIE

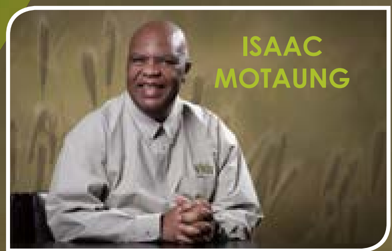

ONAFHANKLIKE NIE-UITVOERENDE
DIREKTEUR

ONAFHANKLIKE NIE-UITVOERENDE
DIREKTEUR

VKB AGRI PROCESSORS (EDMS.) BPK.

BESTURENDE DIREKTEUR:
VKB GROEP

BESTURENDE DIREKTEUR:
VKB AGRI PROCESSORS (EDMS.) BPK.

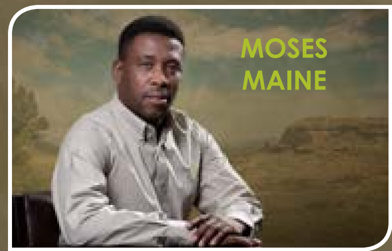

UITVOERENDE DIREKTEUR:
TRANSFORMASIE

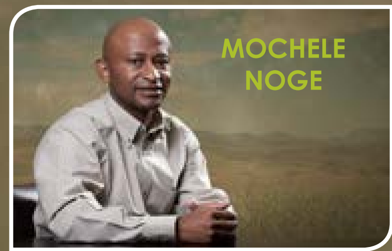

ONAFHANKLIKE NIE-UITVOERENDE
DIREKTEUR

UITVOERENDE DIREKTEUR:
KORPORATIEWE BEMARKING
EN KLEINHANDEL

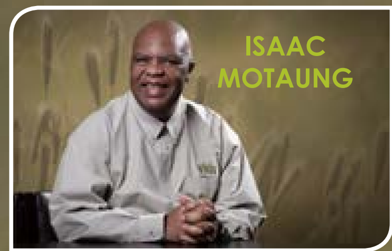

ONAFHANKLIKE NIE-UITVOERENDE
DIREKTEUR

PAUL CARSHAGEN
Voorsitter

VOORSITTERSVERSLAG

VKB GROEP SE PRESTASIE

Die 2018 finansiële jaar was ’n baie besonderse jaar in VKB se geskiedenis. Die maatskappy vier in 2019 sy 100ste bestaansjaar en wy dit in met ’n rekordjaar in vele opsigte. Die VKB Groep het die jaar afgesluit met ’n wins van R534 miljoen voor belasting. Hierdie resultate verwesenlik VKB se strategiese doelwit waarna die afgelope aantal jare gestreef is, naamlik om R500 miljoen wins voor belasting te bereik. Dit is ook ’n jaar waarin die grootste graanoes in VKB Landbou (Edms.) Bpk. (“VKB Landbou”) se geskiedenis hanteer is. Wat verder merkwaardig is, is dat die prestasie van die stabiele landboudivisie aangevul is deur die prestasie van die nywerhede, wat dramaties verbeter het teenoor die vorige jaar. Die resultate het ook meegebring dat rekordaansporingskortings en dividende toegeken en verklaar kon word.

Hierdie resultate is bereik ten spyte van die feit dat al die nywerhede nog nie na wense presteer het nie en VKB sien uit dat al die entiteite en divisies binne die Groep hulle werklike potensiaal bereik.

EKONOMIESE AGTERGROND

Die aanloop tot die verkiesing van die regerende party se nuwe leierskorps het baie onstuimigheid in die Suid-Afrikaanse politieke landskap veroorsaak. Die verdeeldheid binne die regerende party het veroorsaak dat ’n kompromie-leierskorps gekies is en die president daarin volhard het om sy amp te behou. Die gevolg was dat sakevertroue in die land negatief geraak is en wipplank gery het. Gelukkig het redelikheid geseëvier en die aanwys van die nuwe president van Suid-Afrika het onmiddellike stabiliteit in die ekonomie teweeggebring en die waarskynlike verdere afgradering van die Suid-Afrikaanse kredietgradering verhoed. Daar heers egter steeds baie onsekerhede in die plaaslike politiek en regeringsbeleid, wat waarskynlik sal toeneem tot na die verkiesing in 2019. Die ondersoek na die wysiging van Artikel 25 van die Grondwet, wat onteiening sonder vergoeding moontlik sal maak, skep ook baie onsekerheid onder grondeienaars en finansiers.

Op internasionale gebied het sake ook nie so stabiel verloop as wat die sakesektor gehoop het nie. Die Verenigde State van Amerika (“VSA”) se ekonomiese beleid, wat daarop toegespits is om Amerika eerste te stel, het ernstige implikasies vir die wêreldekonomie. ’n Dreigende handelsoorlog tussen die VSA en China veroorsaak verdere fluktuerings in markte.

ervaar ook sy eie uitdagings met die onttrekking van Brittanje aan die Eurosone, die toestroming van immigrante uit Noord-Afrika en die Midde-Ooste, en die vertroebeling van sakeverhoudings tussen Rusland en die vernaamste Europese ekonomieë.

Al hierdie gebeure dra daartoe by dat groot onsekerheid bestaan oor hoe handelsbande tussen die grootste ekonomiese rolspelers in die wêreld in die volgende aantal jare gaan ontplooi. Al hierdie gebeure het indirek 'n groot invloed op die stabiliteit van die Suid-Afrikaanse sake-omgewing, wisselkoerse en gepaardgaande beleide, wat die daaglikse bestuur van ondernemings bemoeilik.

VKB SE LANDBOUDIVISIE PRESTEER GOED

Ten spyte van onseker ekonomiese omstandighede het VKB Landbou se Vrystaat-divisie die afgelope jaar voortreflik presteer. Hierdie prestasie is gestimuleer deur die grootste someroes ooit in die Suid-Afrikaanse geskiedenis. VKB het gevolglik ook sy grootste oes ooit ontvang, wat weer ernstige logistieke uitdagings geskep het. Dit kon gelukkig die hoof gebied word deur tydige uitbreiding van geriewe, innoverende planne en goeie graanbestuur. Die groot oes het dan ook die basis geskep vir die uitstekende finansiële prestasie.

Die effense afplatting in die ekonomie, die ineenstorting van die wildbedryf en die goeie reënval in Limpopo het tot gevolg gehad dat besigheid in die Limpopo-divisie effens onder die gemiddeld was, en dit het 'n demper geplaas op die resultate van die divisie.

Die onvermydelike negatiewe effek van die groot oes is dat dit 'n demper geplaas het op graanpryse en dat mielies en sojabone naby aan uitvoerpariteit verhandel het. As gevolg van die groot oes en lae kommoditeitspryse het die finansiële posisie van die meeste produsente redelik stabiel gebly, maar hulle kon nie die voordeel van 'n rekordoes ten volle benut nie.

VERBETERDE PRESTASIE VAN VKB SE NYWERHEDE

VKB se sekondêre doel is om waarde toe te voeg tot sy produsente se produkte.

In skrille kontras met die vorige jaar se swak prestasie, het VKB Agri Processors (Edms.) Bpk. hierdie jaar baie goeie resultate gelewer. Die groot someroeste en gevolglike lae mielie- en sojaboonpryse baan die weg vir baie mededingende toestande vir VKB se nywerhede.

Suid-Afrika is normaalweg 'n uitvoerder van primêre landbouprodukte, veral mielies. Gevolglik verhandel graankommoditeite teen pryse wat afgelei word van uitvoerpariteit. Gegewe die droogte gedurende 2016, is graan verhandel op 'n afgeleide invoerprysbasis. Daar is verwag dat die nywerhede minder winsgewend sou wees gedurende invoerjare met hoë grondstofkoste en dat uitvoerjare geleenthede sou skep om winste te realiseer. Die impak van hoë en lae grondstofkoste op die nywerhede se prestasie was egter groter as wat aanvanklik voorsien is.

Grain Field Chickens (Edms.) Bpk. ("GFC") het uitstekend presteer en die verliese van die vorige jare is uitgewis. Die hoenderbedryf is tans baie meer stabiel in vergelyking met die vorige jaar, ten spyte van voortgesette hoë invoere. Die prestasie is meegebring deur goedkoper insette sowel as uitstekende resultate wat deur die kontrakgroeiers behaal is. Die vorige jaar se swak prestasie het die bestuurspan genoop om op elke klein besonderheid van die bedryf te fokus ten einde GFC se mededingendheid te verbeter.

Die sojaboonaanleg het ook uitstekende resultate vir die jaar gelewer. Die operasionele prestasie van die aanleg is baie goed en die laer grondstofpryse het geleenthede gebied om teen redelike marges te pers.

VKB se meulens het beter presteer as die vorige jaar, maar nie aan die verwagtinge voldoen nie. Maalkapasiteit is gedurende die afgelope jaar verder uitgebrei deur die toevoeging van Lydenburg Meule. Dit volg op die verkryging van die meule in Makhado (Louis Trichardt) gedurende die vorige jaar. Die groot witmielie-oes en lae prys van witmielies het tot gevolg gehad dat baie klein meulens weer in bedryf gestel is en deel in die reeds versadigde mark. Ongelukkig is duur mielievoorraad vanaf die vorige droogtejaar oorgedra na die huidige produksiejaar, wat die meulens se resultate gedemp het gedurende die eerste paar maande van die oorsigjaar. Zimbabwe se grens was vir die grootste deel van die jaar gesluit vir die invoer van meel uit Suid-Afrika. Markte vir die verhoogde volume produk is nog nie ten volle ontwikkel nie en sal op die kort termyn 'n demper plaas op die meulens se finansiële prestasie. Hierdie faktore veroorsaak dat surplus produk in die Suid-Afrikaanse mark beskikbaar is, pryse afgedryf word en die mieliemeulens nie volgens hulle potensiaal presteer nie.

Ongelukkig het die koringmeule afbreuk gedoen aan die andersins goeie prestasie van die nywerhede. Die swak prestasie is hoofsaaklik te wyte aan die regering se gebrek aan 'n duidelike en deursigtige beleid oor die koringbedryf. Die huidige onsekere beleid benadeel produsente en meulenaars. Die ondeursigtige wysiging van invoertariewe en die toedeling van tariefvrye koring aan enkele graanhandelaars het veroorsaak dat groot ongelykhede in die koringbedryf geheers het gedurende die afgelope jaar. Hierdie toekennings van tariefvrye invoere het veroorsaak dat sekere meulenaars die afgelope jaar 'n groot voorsprong gehad het bo hulle mededingers ten opsigte van grondstofkoste. Die tariefvrye koring se primêre doel is om stapelvoedsel meer bekostigbaar te maak vir arm mense. Die ongelyke verspreiding van die tariefvrye invoere het egter tot gevolg dat die voordeel nie deursyfer na die verbruiker nie. Die onstabiliteit het ook 'n impak op produsentevlak en het 'n geweldige nadelige effek op koringproduksie in Suid-Afrika. VKB is vol vertroue dat die bedryf en die regering sal saamstaan om hierdie situasie aan te spreek vir die toekoms om sodoende die voortbestaan van die bedryf te verseker.

VOORSITTERSVERSLAG VERVOLG

STRATEGIESE ONTPLOOIING

Primêre landbou is reeds vir bykans 'n eeu die kernrede vir VKB se bestaan en dit is nog steeds die geval. Sekondêr hiertoe, poog VKB om waarde toe te voeg tot sy produsente se produkte om sodoende die ketting na die eindverbruiker te verkort.

VKB se primêre doel is dus om vir landbouprodusente 'n klimaat te skep waar hulle op produksie kan fokus en VKB hulle ondersteun om suksesvol te produseer. Die hooffokus is ingestel op die optimalisering van die produsent se finansiële posisie deur die voorsiening van insette (brandstof, saad, kunsmis, veevoer, verpakkingsmateriaal, veemiddels, versekering en finansiering), hantering en berging van graan en die bemarking van die produkte.

Goeie vordering is reeds gemaak met die vestiging van die nywerhede, wat reeds waarde toevoeg tot witmielies (210 000 ton), geelmielies (85 000 ton), sojabone (140 000 ton) en koring (97 000 ton). Dit dek dus die vernaamste gewasse wat in die VKB-produksiegebied verbou word.

VKB se nywerhede het 'n baie positiewe effek op die prestasie van VKB Landbou en het die afgelope jaar 532 000 ton graan verwerk. Baie van die graan is langer in VKB se silo's gestoor as wat die geval sou wees as die produkte nie verwerk is nie. Dit bied die geleentheid om meer silo-inkomste te verdien. Baie graan is ook van buite die tradisionele VKB-gebied na VKB se silo's getrek, spesifiek met die oog op verwerking deur die Groep se nywerhede, wat 'n verdere bydrae gelewer het tot die silo-inkomste. Produsente in die VKB-bedieningsgebied baat ook by die nywerhede deurdat 'n groot deel van hulle produkte nou in VKB se gebied verwerk word en produsente kan deel in 'n beter liggingsdifferensiaal.

Die prestasie wat die afgelope jaar behaal is, onderskryf die meriete van VKB se strategie. VKB is steeds van mening dat die waardetoevoegingstrategie die regte strategie is en dat, gegewe 'n gelyke internasionale speelveld, die nywerhede in die toekoms nog groot waarde vir VKB se aandeelhouers en produsente sal bied.

Na die teleurstellende 2017 finansiële jaar het die besigheid gedurende die afgelope jaar gestabiliseer. Met VKB se finansiële verhoudings bykans terug op die doelwitvlakke, is die beplanning om dit hierdie jaar verder te stabiliseer en ook stelselmatig die groeistrategie voort te sit. In die landboudivisie is nuwe takke onlangs in Mpumalanga gevestig en VKB is voortdurend besig om te investeer in sy silokapasiteit en toerusting ten einde dienslewering te verbeter. In die nywerhededivisie is begin met die beplanning van 'n broeiery om dag oud kuikens aan GFC se kontrakgroeiers te lewer.

VERVOLG VOORSITTERSVERSLAG

GROEPSTRUKTUUR

Die VKB Groep se herstrukturering is bykans afgehandel. Die Groep is reg gestruktureer om die optimale benutting van sy bronne te bewerkstellig en sodoende sy strategie te onderskryf.

TRANSFORMASIE

VKB is ten volle verbind tot die regering se beleid oor transformasie en glo dat elke Suid-Afrikaner gelyke geleenthede moet geniet. Daarom word geleenthede aan werknemers gebied om te groei binne die onderneming. Die Groep is daartoe verbind om werknemers van kleur, wat potensiaal toon, 'n geleentheid van versnelde ontwikkeling en blootstelling te bied en is trots op die geïntegreerde werkplek wat VKB tans bied.

Gegewe VKB se vordering op die gebied van transformasie, voldoen die Groep aan die wetlike vereistes vir Swart Ekonomiese Bemagtiging en Gelyke Indiensneming, en is ook reg geposisioneer met Werknemerstrusts as medeaandeelhouers in sekere van die bedryfsmaatskappye.

PROGNOSE VIR 2019

Die prognose vir die 2019 finansiële jaar lyk uiters gunstig. Aanduidings is dat groot someroeste weereens ingesamel sal word. Sojabone en mielies lewer goeie opbrengste regdeur die VKB-gebied. Ongelukkig plaas beleidsonsekerheid oor grondeienaarskap 'n effense demper op investering in landbougrond.

Die groot someroes bied aan produsente die geleentheid om hulle finansiële posisie te verbeter en bied aan VKB graanvolumes wat die bergingskapasiteit kan oorskry. Dit behoort in die 2019 finansiële resultate te reflekteer. Die laer kommoditeitspryse bied weereens aan al die nywerhede die geleentheid om billike resultate te realiseer. Gevolglik word met groot verwagting uitgesien na die ontplooiing van die nuwe finansiële jaar.

BEDANKINGS

Ek wil die geleentheid gebruik om my opregte dank uit te spreek teenoor die volgende:

- produsente vir hulle voortgesette lojale ondersteuning;
- my mededirekteure vir hulle toewyding en visie;
- ons Uitvoerende Bestuur en personeel wat die onderneming met soveel toewyding dien; en
- ons verskaffers en graanafnemers met wie ons jarelange verbintenisse het en wat ons onderneming getrou ondersteun.

Ons wil ook in diepe afhanklikheid ons Hemelse Vader dank vir die seën wat Hy so onverdiend oor ons onderneming uitstort.

PAUL CARSHAGEN
Voorsitter

BESTUURSOORSIG

VIR DIE FINANSIËLE JAAR GEËINDIG 31 MAART 2018

Op jaareinde reflekteer die VKB Groep se gekonsolideerde netto wins voor belasting en aansporingskorting

R534 miljoen

KOOS JANSE VAN RENSBURG

MARKUS MITTERMAIER

BESTUURSOORSIG VIR DIE FINANSIËLE JAAR GEËINDIG 31 MAART 2018

Die VKB Groep ("VKB") is dankbaar om rekordresultate bekend te maak vir die jaar geëindig 31 Maart 2018. Gedurende die vorige finansiële jaar het die VKB Groep se landboudivisie goeie resultate behaal ten spyte van die ernstige droogte, maar die nywerhededivisie het groot verliese gely as gevolg van die hoë grondstofkoste en die pluimveebedryf wat in 'n uitsonderlike krisis gedompel was.

Bykans alle bedrywe behaal voortreflike resultate gedurende die oorsigjaar. Die Graanafdeling het gebaat by die rekordoes wat gedurende die winter gestroop is. Die rekordoes het die grondstofpryse laer gedwing en dit het die winsgewendheid van die nywerhede grootliks herstel. VKB het die jaar begin met klein hoeveelhede grondstowwe wat nog hoog geprys was, maar nadat dit verwerk is, het die nywerhede se resultate drasties verbeter. Die Groep se pluimveebedrywighede is gelukkig nie direk geraak deur voëlgriep nie en het uitstekende resultate behaal. Die VKB Groep se diversifikasiestrategie en goeie prestasie van die landbou- en nywerhededivisies vorm die basis vir die rekordresultate wat behaal is.

GROEPRESULTATE

Op jaareinde reflekteer die VKB Groep se gekonsolideerde netto wins voor belasting en aansporingskorting R534 miljoen teenoor die vorige jaar se R123 miljoen.

WINS/(VERLIES) VOOR BELASTING VAN DIE GROEP SE FILIALE EN VERWANTE MAATSKAPPYE VIR DIE AFGELOPE TWEE JAAR

Naam	Aandeelhouding (%)	Wins/(Verlies) 2017 (R)	Wins/(Verlies) 2018 (R)
VKB Beleggings (Edms.) Bpk.	100	14,9 miljoen	40,4 miljoen
VKB Landbou (Edms.) Bpk.	85	242,1 miljoen	300,1 miljoen
Grain Field Chickens (Edms.) Bpk.	76,9	(98,7 miljoen)	204,6 miljoen
TripleV Animal Feeds (Edms.) Bpk.	100	0,8 miljoen	1,8 miljoen
VKB Milling (Edms.) Bpk.	100	(25,3 miljoen)	25,5 miljoen
Vhembe Milling (Edms.) Bpk.	57,2	(3,9 miljoen)	(3,2 miljoen)
Free State Oil (Edms.) Bpk.	100	(10,0 miljoen)	35,7 miljoen
VKB Flour Mills (Edms.) Bpk.	70	(3,2 miljoen)	(81,1 miljoen)
VKB Homegrown Bakery (Edms.) Bpk.	100	(6,1 miljoen)	6,1 miljoen
VKB Bakery KZN (Edms.) Bpk.	100	(3,1 miljoen)	0,7 miljoen
Nu-Pro Voere (Edms.) Bpk.	50	(1,1 miljoen)	5,1 miljoen
Nu-Pro Commodities (Edms.) Bpk.	50	(5,5 miljoen)	3,0 miljoen
Crown Bag (Edms.) Bpk.	100	2,4 miljoen	(0,8 miljoen)
AE Solutions (Edms.) Bpk.	27,4	9,7 miljoen	9,5 miljoen
VKB Brokers (Edms.) Bpk.	100	13,4 miljoen	11,0 miljoen
Farmpack (Edms.) Bpk.	37	11,5 miljoen	18,0 miljoen
Bethal Koelkamers (Edms.) Bpk.	100	(1,7 miljoen)	(0,2 miljoen)

17

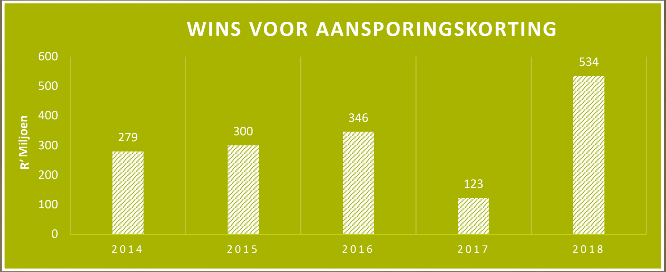

AANSPORINGSKORTING

Gegewe die uitsonderlike prestasie van VKB, het die Direksie goedkeuring verleen dat die Groep R260 miljoen as aansporingskorting aan kliënte toeken. Aansporingskortings word toegeken uit die winste gegenereer deur die landboudivisie, terwyl dividende verklaar word uit winste gegenereer deur die nywerhededivisie. Die aansporingskorting per kliënt word op die afgelope jaar se ondersteuning en deelname aan die besigheid se bedrywighede gebaseer.

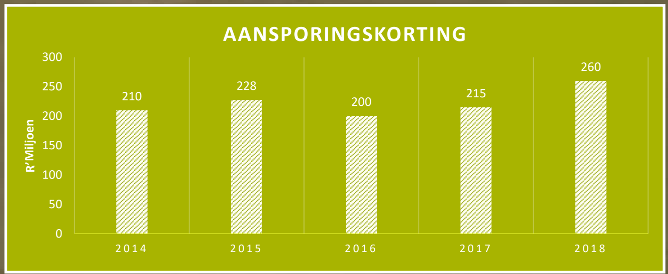

DIVIDENDE VERKLAAR

Weens die negatiewe resultate van die nywerhede in 2017 is geen dividende in daardie jaar verklaar nie. Feitlik al die nywerhede was winsgewend die afgelope jaar en vandaar die dividend van R40 miljoen wat verklaar en betaal is. Dividende word verklaar uit winste gegenereer deur die nywerhede en is uitsluitlik te danke aan VKB se besluit om in die waardeketting te investeer. Dit ontsluit goeie waarde vir VKB Beleggings (Edms.) Bpk. se aandeelhouers deur die dividende wat hulle ontvang, maar ook deur die verdere verwerking van hulle produkte.

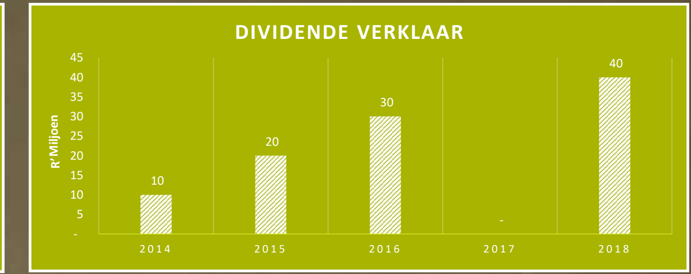

BEDRYFSRESULTATE

VKB se omset van R11,243 miljard verteenwoordig 'n styging van 6% teenoor die vorige jaar. Kapasiteitsuitbreiding by van die bestaande nywerhede het bygedra tot die styging in omset. In die landboudivisie het verhoogde volumes en pryse van landbou-insette die omsette laat styg. Daarenteen het laer kommoditeitspryse die omsette weer laat daal, wat die ondergemiddelde styging in totale omsette tot gevolg gehad het.

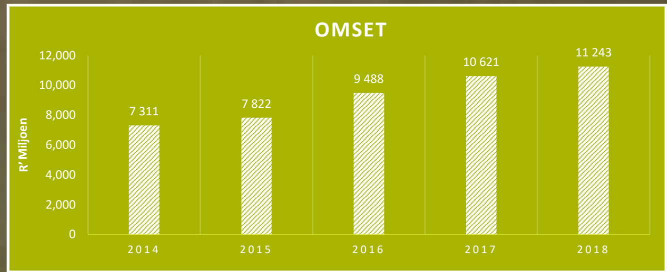

BRUTO INKOMSTE

Die swak prestasie van die nywerhede kan duidelik in die bruto wins van 2017 waargeneem word. Die VKB Groep se diversifikasiestrategie het vir die eerste keer sy potensiaal getoon deurdat beide die landbou- en nywerhededivisies goed presteer het. Die rekord graanoes het ook bygedra tot die goeie styging in bruto inkomste.

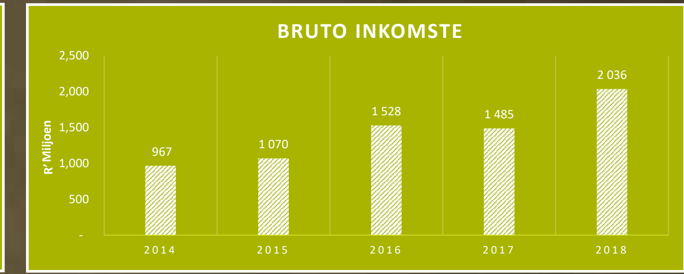

UITGAWES

Uitgawes word streng bestuur en is binne verwagting met inagneming van inflasie-aannames. Die bedryfsuitgawes toon 'n styging van 16%. Enkele uitgawes was hoër, hoofsaaklik weens verkrygings, verhoogde volume besigheid en kapasiteitsuitbreidings by die nywerhede.

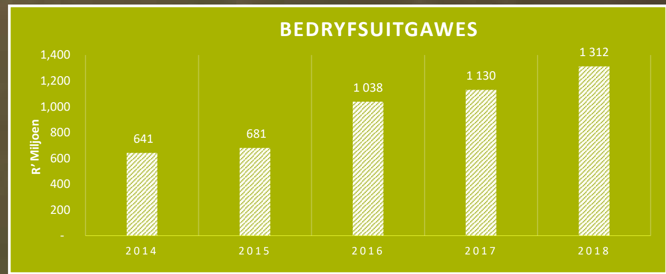

Ontleding van VKB-uitgawes dui daarop dat enkele items weens spesifieke redes 'n toename of afname getoon het. Rente betaal is beduidend laer as die vorige jaar, hoofsaaklik weens die laer kommoditeitspryse, asook die feit dat VKB Landbou (Edms.) Bpk. se debiteureboek vir 'n groot gedeelte van die jaar laer was as die vorige jaar. Die investerings in vaste bates word hoofsaaklik met termynlenings gefinansier, terwyl die verhoogde bedryfskapitaal deur middel van oortrokke fasiliteite en eie fondse gedoen word.

KAPITAALBRONNE

Die grafiek hiernaas toon die eiekapitaal- tot totale kapitaalverhouding aan wat werksaam is binne die VKB Groep. Soos in die verlede genoem, het VKB se doelbewuste groeistrategie die afgelope aantal jare groot kapitale investering geverg, wat die

kapitaalverhouding tydelik versteur het. Die afgelope jaar is 'n daadwerklike poging aangewend om die eiekapitaalverhouding weer te verbeter na 'n minimum vlak van 35%, wat feitlik bereik is.

Die investering in kapitaalintensiewe bedrywe word binne konserwatiewe norme wat vir balansstaatverhoudings gestel word, gedoen en VKB se Staat van Finansiële Posisie behoort in die toekoms steeds een van sy sterk punte te wees. Die kapitaalverhoudings is reeds besig om te verbeter en alle nuwe uitbreidings word selektief bestuur. Soos gemeld, is die maatskappy se langtermyndoelwit om 'n eiekapitaalverhouding van ten minste 35% te handhaaf.

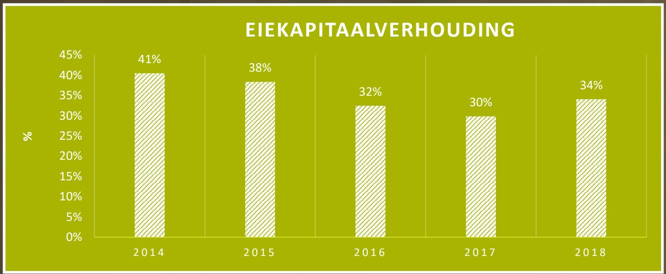

BEDRYFSKAPITAAL- EN LIKIDITEITSVERHOUDINGS

Die optimale vlakke van bedryfskapitaal word gehandhaaf en die Groep se likiditeit is op gesonde vlakke. Ook die bedryfskapitaalverhouding het aansienlik verbeter sedert die vorige jaar.

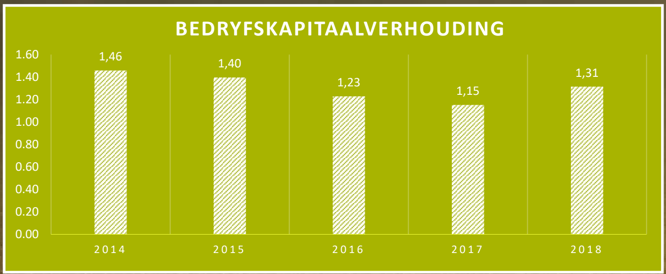

Die insluiting van die nywerhede se debiteuresyfers het die Groep se totale debiteure aansienlik laat styg. Die debiteuresiklusse van die nywerhede is egter heelwat korter as dié van die landbouproduksiesiklusse, wat weer die totale gemiddelde aantal debiteuredae verminder en die Groep se kontantvloei bevoordeel. Hoewel die Groep se debiteure 'n styging toon teen die vorige jaar, het die landboudebiteure 'n afname getoon, wat die gevolg is van die groot someroes wat gestroop is.

Die kwaliteit van die debiteureportefeulje is steeds baie goed. 'n Matige aanpassing in die voorsiening vir twyfelagtige skuld was nietemin nodig.

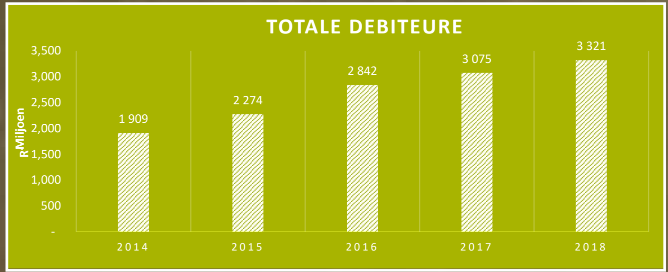

OPBRENGS OP TOTALE EN EIENAARSKAPITAAL

Die opbrengs op totale kapitaal is die hoogste in die geskiedenis van VKB en bevestig dat die investerings in die diversifikasiestrategie besig is om vrugte af te werp. Die verhoogde opbrengs op kapitaal is behaal deurdat VKB die afgelope aantal jare in 'n aantal nuwe projekte belê het, waarvan die opbrengs op die kapitale investering hoër was as die gemiddelde opbrengs op totale kapitaal.

Die opbrengs op eiekapitaal van 24% voldoen aan die maatskappy se doelwitnorm en dit vergelyk goed met die industrie sowel as die totale ekonomie, wat 'n aanduiding is dat VKB sy geleende geld produktief aanwend.

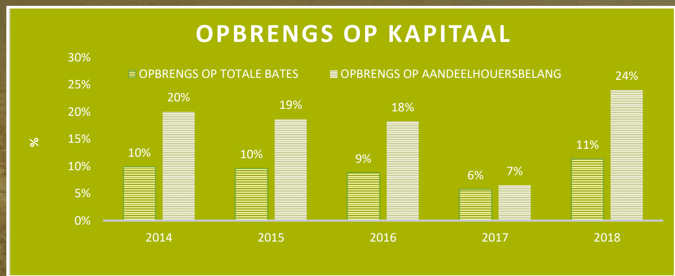

VASTE BATES

Die Groep se kapitaalspandering het R243 miljoen beloop. Hiervan het die spandering aan grond en geboue R62 miljoen beloop; aanleg, toerusting en meubels R72 miljoen; voertuie R27 miljoen en rekenaartoerusting R11 miljoen. Depresiasie vir die jaar het R99 miljoen beloop. Die investerings bestaan uit verskeie kleiner verkrygings binne die Groep, asook uitbreidings by van die bestaande besighede.

KONTANTVLOEI

Die bedryfsaktiwiteite van die Groep lewer 'n kontantinvloei van R729 miljoen. Die netto beweging uit beleggingsaktiwiteite het R150 miljoen laat uitvloei. Die finansieringsaktiwiteite van die Groep het R155 miljoen laat invloei.

In totaal was daar dus 'n netto toename in kontant van R733 miljoen, wat die kontanttekort aan die begin van die jaar verklein het.

VOLHOUBAARHEID

VKB se bedrywighede is uitstekend geposisioneer om selfs tydens ongunstige ekonomiese tye winsgewend te kan wees. Die Groep se State van Finansiële Posisie is konserwatief gestruktureer. Aangesien die debiteureboek gedeeltelik uit eiekapitaal gefinansier word, hou 'n verhoging in finansieringskoste nie vir die onderneming enige gevaar in nie en behoort 'n verhoging in rentekoerse selfs 'n verbetering in die onderneming se resultate tot gevolg te hê. Investering in nuwe besigheidseenhede word net aangepak indien die geprojekteerde resultate aan sekere vooropgestelde norme voldoen. Dit word ook net gedoen indien sinergie met bestaande bedrywighede bestaan wat tot die nuwe besigheid se mededingende voordeel bydra. Gegewe die genoemde aspekte, is die onderneming uitstekend geposisioneer om op die lang termyn volhoubaar te presteer.

KOOS JANSE VAN RENSBURG
Besturende Direkteur:
VKB Groep

MARKUS MITTERMAIER
Uitvoerende Direkteur:
Finansies VKB Groep

VKB LANDBOU (EDMS.) BPK.

STRATEGIESE DOELWIT

Die oorhoofse strategie van VKB Landbou (Edms.) Bpk. is steeds om produsente te ondersteun om meer effektief en winsgewend te boer deur produsente se insetkoste te verminder en die waarde van hul produkte te optimaliseer.

FRANCOIS FRONEMAN

FRANCOIS SWANEPOEL

VERVOLG LANDBOUVERSLAG

STRATEGIESE DOELWIT

Die oorhoofse strategie van VKB Landbou (Edms.) Bpk. ("VKB Landbou") is steeds om produsente te ondersteun om meer effektief en winsgewend te boer deur produsente se insetkoste te verminder en die waarde van hul produkte te optimaliseer. Die tradisionele landbou-afdelings word binne die maatskappy self bedryf. Die struktuur van hierdie vertakking sien soos volg daar uit:

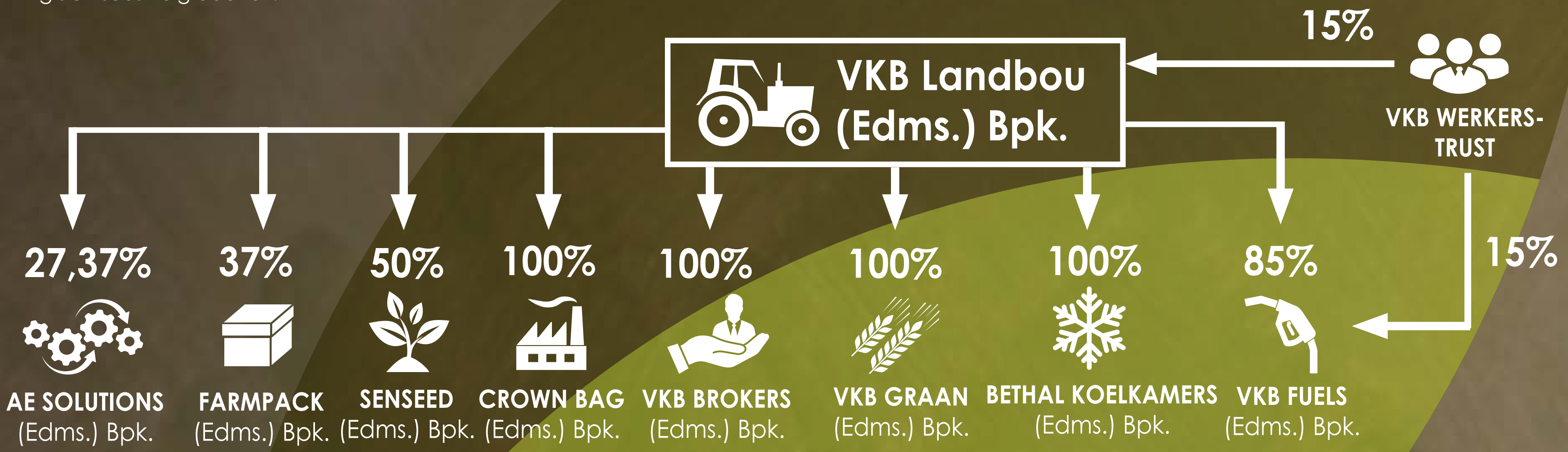

Besigheid binne VKB Landbou word regdeur die Oos-Vrystaat en Limpopo sowel as gedeeltes van Mpumalanga en KwaZulu-Natal gedoen. Hieronder volg 'n kort opsomming per afdeling en filiaal:

AFDELINGS

Handelsafdeling

VKB Landbou se Handelsafdeling bestaan uit 'n netwerk van 57 bedryfspunte. Produkte wat aangebied word, sluit in brandstof, kunsmis, chemikalieë, saad, veemedisyne, veevoer, besproeiing, staal, omheining, boumateriaal, verpakkingsmateriaal en algemene hardeware.

In die Vrystaat het VKB Landbou se Handelsafdeling baie goed presteer. Die uiters positiewe resultate van verskeie projekte waarin die afgelope twee jaar belê is, werp nou vrugte af en het 'n substantiewe effek gehad op die groei in omset sowel as netto wins. In Limpopo het verkope van die meeste produkgroepe toegeneem, alhoewel sommige druk ervaar het weens die wisselende weersomstandighede en ander faktore soos, byvoorbeeld, die afname in die wildbedryf wat 'n negatiewe impak op veevoerverkope en omheining gehad het. Die konstante groei in insethandelbesigheid is baie positief en 'n sterk aanduiding van 'n fokus op produsente en die groei van boerebesigheid in Limpopo, wat die primêre strategiese doelwit van die Handelsafdeling in Limpopo bly. Die afdeling se fokus is steeds die optimalisering van prosesse en geriewe. Sodoende word 'n beter eenstopkoopervaring vir die produsent gebied, maar die afdeling word ook meer toeganklik gemaak vir die breër publiek.

Die standaardisering en aanbieding van volledige produkreekse binne VKB se Handelsafdeling is steeds 'n groot prioriteit. Stelsels word tans in plek gestel om te verseker dat die produkaanbieding aan kliënte voortdurend verbeter ten einde

kliëntetevredenheid te verseker. As deel van hierdie strategie is 'n verspreidingsentrum gedurende die jaar in die Vrystaat geopen met die doel om die beskikbaarheid van produkte in die handelstakke te verbeter. 'n Soortgelyke verspreidingsentrum sal in die nuwe finansiële jaar in Limpopo open. Die positiewe bydrae van die nuwe verspreidingskanaal kan reeds in die voorraadhouding asook omsetgroei op takvlak waargeneem word.

Gedurende die jaar is die Sasol-vulstasie op Frankfort aangekoop en die brandstofaanbieding by Pienaarsrivier en Polokwane Handelstakke is opgegradeer. Die opgradering van al drie die vulstasies tot 'n volwaardige VKB Express is net na jaareinde afgehandel. Deur hierdie besigheidseenhede word 'n 24 uur-brandstof- en geriefsaanbieding aan kliënte gelewer. Hierdie nuwe geriewe vergelyk met die beste in die land. Weens die sukses van hierdie aanbiedings word beplan om soortgelyke besigheidseenhede regdeur VKB se bedieningsgebiede te vestig.

VKB Landbou het ook, as deel van die uitbreidingstrategie, 'n nuwe handelstak op Delmas geopen. Tweeling Handelstak is na 'n nuwe gebou verskuif, wat 'n totale opgradering ingesluit het. Hierdie afdeling het ten doel om 'n volledige produkaanbieding aan VKB se kliënte te doen. As deel van die strategie om VKB Landbou se voetspoor uit te brei na die oostelike gedeelte van Suid-Afrika, is die nuwe Mbombela (Nelspruit) Handelstak vroeg in die nuwe finansiële jaar geopen. Hierdie uitbreiding is nie slegs 'n verlenging van die verpakkingsvoetspoor wat reeds in die gebied gevestig is nie, maar ook die bekendstelling van die volwaardige reeks produkte aan hierdie nuwe mark. Polokwane Handelstak ondergaan tans 'n grootskaalse opgradering, wat nie net bogenoemde vulstasie insluit nie, maar ook 'n wesenlike vergroting en opgradering van die bestaande winkel.

Meganisasie

Meganisasiedienspunte bestaan uit 12 meganisasiewerkwinkels en onderdelebedryfspunte, wat gediens word deur 11 heelgoederebemarkers. Meganisasie beskik oor 'n wye reeks produkte en agentskappe. Van die produkreekse sluit in Case, Jupidex, Rovic Leers, Falcon, AgriCAD, Equalizer en Amazone.

Meganisasie het 'n uitdagende jaar beleef, veral as gevolg van druk op marges wat veroorsaak word deur toenemende mededinging in die mark. Gedurende die jaar is die Northmec-tak op Delmas aangekoop en is 'n volwaardige VKB Meganisasietak daar geopen. Aanvanklike vestigingskoste het die tak se winsgewendheid negatief beïnvloed, maar die tak behoort 'n positiewe bydrae tot Meganisasie se winsgewendheid te lewer in die nuwe finansiële jaar.

Graanafdeling

Die Graanafdeling bestaan uit 21 graansilo's, waarvan 13 in die Noordoos-Vrystaat en 8 in Limpopo geleë is. Die silo's het 'n totale kapasiteit van 1,3 miljoen ton en is toegerus om verskeie grane en oliesaadprodukte per pad en spoor te ontvang en veilig te berg. 'n Verskeidenheid graandienste word by die graanbergingsgeriewe aangebied. Die geriewe word deurlopend opgegradeer volgens die behoeftes van sy produsente en afnemers. As 'n addisionele diens aan produsente beskik VKB oor droog- en skoonmaakgeriewe om nat en besmette graan te ontvang.

Die goeie landboujaar in die Oos-Vrystaat het die grootste rol gespeel in die Graanafdeling se winsgewendheid. 'n Rekordhoeveelheid graan is gedurende die seisoen ontvang, wat 'n wesenlike toename in die netto wins tot gevolg gehad het. Stoorkapasiteit was van die grootste uitdagings om te oorkom gedurende die afgelope seisoen. Die geriewe was nie voldoende om die oes te hanteer nie en VKB Landbou was genoodsaak om sekere maatreëls te implementeer om die produsente se graan so effektief as moontlik te ontvang. Gegewe die oesgrootte, plaaslike verbruik en uitvoere, is 'n aantal alternatiewe oorweeg. Die opbergingsruimte by bestaande geriewe is uitgebrei deur die toevoeging van 111 000 ton addisionele stoorkapasiteit. Hierdie geriewe het nie net die innamespoed en opbergingskapasiteit tydens oestyd verbeter nie, maar ook die geleentheid geskep om ander alternatiewe binne die afdeling te benut.

Graanbemarking

Die Graanbemarkingsafdeling is daarop gefokus om 'n omvattende diens aan produsente, graanhandelaars, meulenaars, veevoeraanlegte, internasionale handelaars en ander verwerkers te lewer. Hierdie diens, wat aan die VKB-kliënte se behoeftes voldoen, word gerugsteun deur effektiewe stelsels, prosedures en 'n Safex-setel, en word bedryf binne VKB Graan (Edms.) Bpk.

Die rekord somerproduksiejaar, met gevolglike lae kommoditeitspryse, het markgeleenthede geskep wat die afgelope finansiële jaar 'n wesenlike positiewe effek op die resultate van Graanbemarking gehad het. Die koste van kapitaal het verlaag en hierdie tendens behoort ook voort te duur in die nuwe finansiële jaar, met 'n soortgelyke positiewe effek.

Versekering

Die Versekeringsafdeling bestaan uit 11 kantore wat beman word deur 12 opgeleide en ervare adviseurs. Die afdeling bied 'n verskeidenheid produkte, waaronder persoonlike, eiebate- en oesversekering. Versekeraars wie se produkte bemark word, sluit in Santam, Old Mutual Insure, Hollard, One Commercial en Landmark.

Die verwagte goeie oes van die komende seisoen het veral 'n positiewe effek gehad op die aantal tonne wat verseker is. Die hoër inkomste as gevolg hiervan word grootliks geneutraliseer deur die laer graanpryse. Die afdeling toon steeds goeie resultate ondanks die effek van die laer graanpryse. Hierdie besigheid word binne VKB Brokers (Edms.) Bpk. bedryf.

Finansiering

As geregistreerde kredietverskaffer voldoen VKB Landbou aan die gedragskode en regulatoriese vereistes van die Nasionale Kredietreguleerder. Die kernfunksie van hierdie afdeling is om krediet te verskaf aan produsente, wat hulle in staat stel om hul produksie-insette te bekom ten einde landbouprodukte suksesvol en volhoubaar te kan produseer.

VKB Landbou bied aan die produsent 'n verskeidenheid mededingende en geskikte finansieringsprodukte, waaronder produksielenings, maandrekenings, termynlenings en kontrakgroeifinansiering. Met 'n debiteureboek van meer as R2,5 miljard lewer die afdeling 'n aansienlike bydrae om Suid-Afrikaanse kommersiële en opkomende boere in staat te stel om winsgewend in die voedselketting te kan produseer. Die suksesvolle finansiering van opkomende produsente het toegeneem vanaf die vorige jaar en 'n verdere toename word in die vooruitsig gestel vir die komende jaar.

Verhoudings en persoonlike kontak is van uiterse belang en 'n span van 16 bekwame kredietbestuurders sien om na die belange van produsente. Hulle spits hulle toe op gepaste, bekostigbare finansieringsoplossings vir die uiteenlopende behoeftes van die produsente.

FILIALE

Benewens bogenoemde afdelings beskik die maatskappy ook oor die volgende filiale, wat almal 'n wesenlike bydrae tot die sukses van VKB Landbou lewer:

LANDBOUVERSLAG VERVOLG

Crown Bag (Edms.) Bpk. ("Crown Bag")

Crown Bag se fabriek, wat op Harrismith in die Vrystaat geleë is, vervaardig sedert 1989 verpakkingsmateriaal. Die VKB Groep se betrokkenheid by hierdie maatskappy is in lyn met die Groep se strategie om te fokus op integrasiegeleenthede in die landbouwaardeketting en om getrou te bly aan sy identiteit as 'n produsentebesigheid. Die fabriek het die kapasiteit om maandeliks meer as ses miljoen sakke te vervaardig. Die skaalvoordele wat uit die kapasiteit voortspruit, verseker kostedoeltreffende verkryging van grondstowwe en verseker nie alleenlik die maatskappy se mededingende posisie in die mark nie, maar dra ook by tot die verlaging van insetkoste vir produsente.

Nuwe toerusting is geïnstalleer ten einde die besigheid in staat te stel om aan te pas by veranderende tendense in die mark en ook om meer koste-effektief te kan produseer.

Bethal Koelkamers (Edms.) Bpk. ("Bethal Koelkamers") (voorheen NAK-koelstoor Gesamentlike Onderneming)

Die maatskappy, 'n verkoelingsfasiliteit vir aartappelsaad geleë te Bethal in Mpumalanga, lewer al meer as 40 jaar 'n opbergingsdiens aan die aartappelbedryf. VKB Landbou het voorheen 'n 50%-belang in die gesamentlike onderneming met die Nasionale Aartappel Koöperasie Bpk. gehou, maar het laasgenoemde se 50% aan die begin van die jaar bekom. Die besigheid word sedertdien bedryf in 'n nuwe entiteit, genaamd Bethal Koelkamers (Edms.) Bpk.

Die koelkamers ondergaan tans 'n opgradering van al die geriewe wat, onder andere, die opbergingskapasiteit met 39% sal verhoog na 'n totaal van 157 000 sakkies aartappelsaad, oftewel 3 480 palette.

Bethal Koelkamers lewer 'n kwaliteitsdiens aan produsente teen mededingende tariewe en dra by tot die verlaging van insetkoste vir produsente.

AE Solutions (Edms.) Bpk. ("AES")

Die maatskappy, met sy hoofkantoor in Centurion, beskik oor meer as 30 jaar omvattende ondervinding in die verkoop, diens en ondersteuning van analitiese toerusting in hoofsaaklik die landboubedryf. VKB Landbou besit 27,37% van die aandele in AES.

Die maatskappy se spesialiste en netwerk van kenners bied 'n omvattende diens. Hierdie netwerk van kundigheid stel hulle in staat om die beste gebruik te maak van die voorste tegnologie en innovasie in 'n wye verskeidenheid omstandighede en toestande.

Opgeleide spesialiste verskaf volledige steun ten opsigte van die toepassing en ontwikkeling van instrumente en metodes vir alle analises en laboratoriums. 'n Span toegewyde diensingenieurs bied vinnige en kostedoeltreffende instandhouding en tegniese steun in al die gebiede waar die maatskappy besigheid bedryf, insluitend Suid-Afrika, Sub-Sahara Afrika, Mauritius, Madagaskar en die Seychelle-eilande.

AES bied gereeld plaaslike en internasionale opleidingsprogramme aan kliënte ten opsigte van spesifieke analitiese tegnieke en toepassings.

VKB Fuels (Edms.) Bpk. ("VKB Fuels")

VKB Fuels is 'n nuutgestigte maatskappy waarin die VKB Groep se brandstof- en petroleumbesigheid bedryf word.

Die uitbreiding van VKB se brandstofaanbieding is 'n fokusarea vir die besigheid. Behalwe vir die opgradering van bestaande geriewe, behartig die maatskappy ook die aflewering van brandstof op produsente se plase. Deur die optimale bestuur van hierdie voorsieningsketting sal VKB beter uitvoering gee aan sy strategie om produsente te ondersteun om meer effektief en winsgewend te boer.

Gedurende die jaar is die totale logistieke funksie van die brandstof gesentraliseer op Reitz. Alle brandstofvoorsiening sowel as die logistiek daarvan word vanaf die sentrale kantoor beheer en bestuur. Hierdeur is die oneffektiwiteit binne die voorsieningsketting sowel as onnodige koste uitgeskakel.

Farmpack (Edms.) Bpk. ("Farmpack")

Farmpack, wat gesetel is in die Nelspruit-omgewing, verskaf verpakkingsmateriaal aan die landbou- en nywerheidsektore. Die maatskappy vervaardig 'n wye reeks kartondose vir kliënte regoor die land en in Mosambiek.

VKB Landbou het gedurende die jaar 'n addisionele 1% van die aandele in Farmpack bekom vir 'n totale aandeelhouding van 37% in die maatskappy.

24

NYWERHEDEVERSLAG
VKB AGRI PROCESSORS (EDMS.) BPK.

SAS
KASSELMAN

STRATEGIESE DOELWIT

VKB Agri Processors (Edms.) Bpk. se strategiese doelwit is om in die landbouwaardeketting te integreer en waarde toe te voeg tot die produkte wat in VKB se bedieningsgebiede geproduseer word.

Daar is tans sewe entiteite in die VKB Agri Processors Groep, wat jaarliks sowat 700 000 ton se produkte verwerk. Dit sluit die volgende in:

- Witmielies
- Koring
- Geelmielies
- Hoender
- Sojabone

25

NYWERHEDEVERSLAG VERVOLG

Die struktuur van hierdie vertakking sien soos volg daar uit:

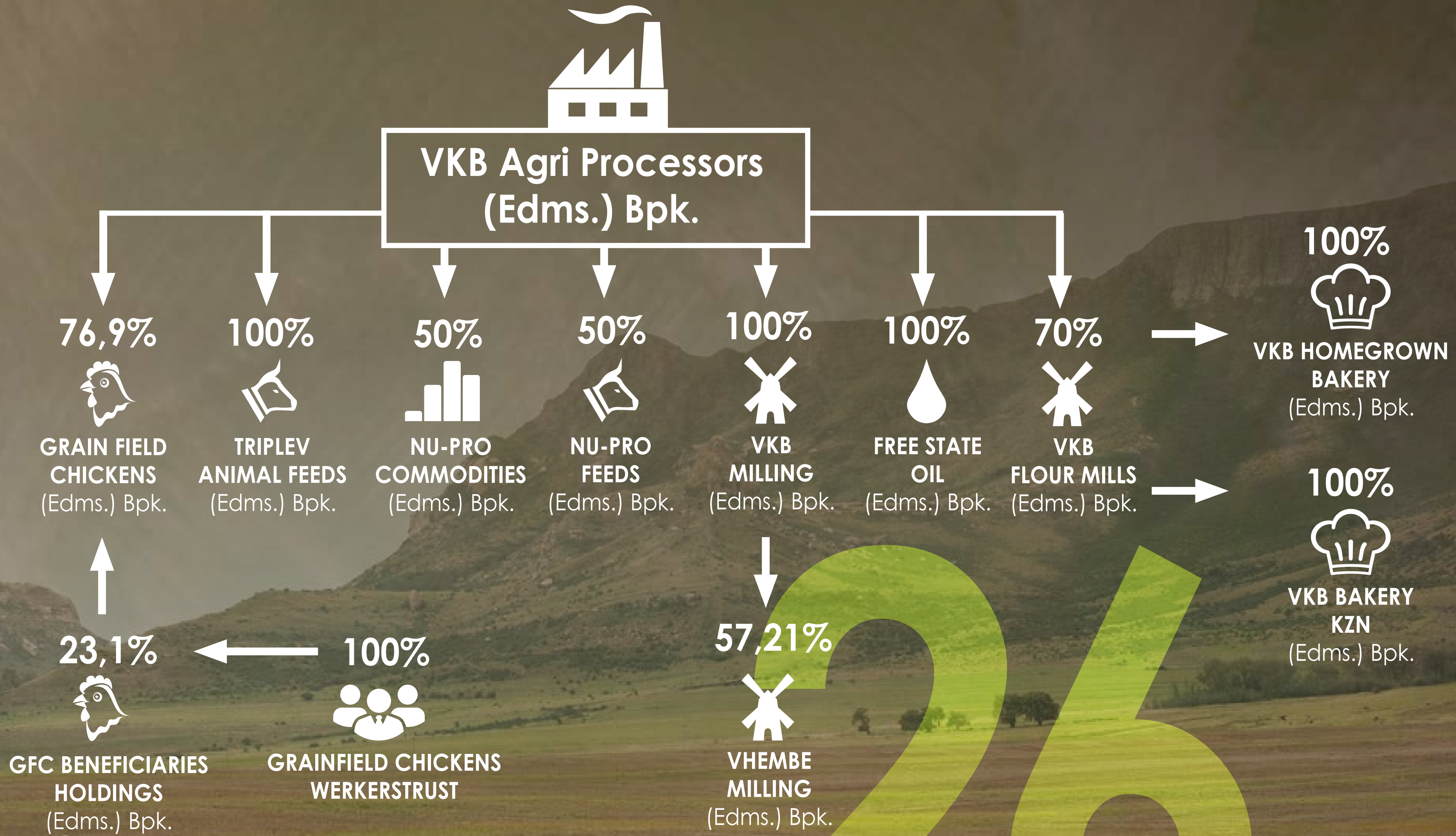

VERVOLG NYWERHEDEVERSLAG

Die VKB Agri Processors Groep het 'n goeie jaar beleef, waartydens die meeste van die nywerhede goed herstel het na die hoë grondstofpryse van die vorige jaar. 'n Heelwat meer stabiele mark ten opsigte van grondstof is gedurende die jaar beleef, met uitstekende mielie- en sojaboonoeste wat genoeg fisiese voorraad tot gevolg gehad het. Die koringmark het egter 'n moeilike jaar beleef as gevolg van die onvoorspelbaarheid van die afkondiging van die koringinvoertarief, wat baie onsekerheid ten opsigte van besluitneming rakende die koringprysing veroorsaak het.

Die stabilisering van die rand na die vorige jaar, asook die redelike versterking van die geldeenheid en sakevertroue het 'n positiewe bydrae tot 'n beter ekonomiese omgewing gelewer.

Die Groep het die jaar afgesluit met 'n voorbelaste wins van R195 miljoen, waarvan R146 miljoen nabelaste wins aan die houermaatskappy toeskryfbaar is. Die grootste bydraende faktore was die uitstekende ommeswaai van Grain Field Chickens (Edms.) Bpk. ("GFC") en die goeie prestasie van Free State Oil (Edms.) Bpk. ("FSO"). Die resultate kon selfs beter gewees het, maar die swak prestasie van VKB Flour Mills (Edms.) Bpk. ("VKB Flour Mills") het dit ongelukkig negatief beïnvloed.

MARKOORSIG

VKB Milling (Edms.) Bpk. ("VKB Milling")

VKB Milling het 'n gemiddelde jaar beleef, maar ten minste die verlies van die vorige jaar omgekeer in 'n redelike wins. Die prestasie is egter onder verwagting en in die nuwe jaar sal gefokus word om die sinergie tussen die vier meulens te verbeter en die surplus kapasiteit beter te benut.

Die laer miélieprys was positief vir die mark, maar het ook tot gevolg gehad dat baie van die kleiner meulenaars weer tot die mark kon toetree weens die verlaagde kontantvloeibehoefte. Dit het tot verhoogde mededinging in die mark gelei. Die mededinging in Limpopo het verder toegeneem toe een van die groter rolspelers se ondernemings verkoop is en die nuwe eienaars, met die herkapitalisering van die onderneming, die mark baie meer aggressief betree het.

Benewens die optimale benutting van die meulens, sal ook gefokus word op die ontwikkeling van nuwe markte in ander gebiede, soos Gauteng. 'n Verdere fokusarea vir die komende jaar is beter handelsmerkontwikkeling en kommunikasie.

Grain Field Chickens (Edms.) Bpk. ("GFC")

GFC het 'n uitstekende jaar beleef, waartydens die laer grondstofkoste en goeie verbetering in die markprys die basis gelê het vir 'n billike marge na die uitdagende omstandighede van die vorige jaar.

Die Europese hoenderinvoere het onder druk gekom weens die voëlgriepepidemie in die meeste van die Europese uitvoerlande. Die Suid-Afrikaanse regering het 'n verbod op invoer uit dié lande geplaas en dit het die storting van hoendervleis in die Suid-Afrikaanse mark effens verlig gedurende die jaar. Dit het egter ruimte gelaat vir Brasilië om meer hoendervleis in te voer.

Voëlgriep, wat vir die eerste keer in Suid-Afrika uitgebreek het, het 'n negatiewe invloed gehad op die beskikbaarheid van dag oud kuikens in Suid-Afrika, omdat van die henteeltroppe van kant gemaak moes word. Dit het, uit die aard van die saak, die aanbod van hoendervleis in die mark negatief beïnvloed, wat pryse gestimuleer het.

Die ommeswaai in die hoenderbedryf was noodsaaklik om die voortbestaan van die Suid-Afrikaanse pluimveebedryf te verbeter. Storting uit Europa, Amerika en Brasilië is nog steeds 'n probleem wat dringend deur die regering aangespreek moet word ten einde 'n herhaling van die ineenstorting in 2016 te voorkom. Die Suid-Afrikaanse Pluimveevereniging werk nou saam met die regering in hierdie verband.

Die fokus vir die nuwe jaar bly steeds om die Vars-produksegment uit te brei en goeie vordering is die afgelope jaar in hierdie verband gemaak. Verdere integrasie in die waardeketting word ondersoek om GFC 'n ten volle geïntegreerde besigheid te maak.

Nu-Pro Groep

Nu-Pro Voere (Edms.) Bpk. ("Nu-Pro Voere") en Nu-Pro Commodities (Edms.) Bpk. ("Nu-Pro Commodities") het 'n gemiddelde jaar beleef. Beide entiteite het die jaar met 'n aanvaarbare wins afgesluit, alhoewel onder die onderskeie begrotings. Nu-Pro Voere het goeie volumes gerealiseer, maar weens 'n mededingende mark en duurder grondstof aan die begin van die jaar was die marges laer as wat verwag is.

Nu-Pro Commodities se prestasie is beïnvloed deur die laer as verwagte mielie-uitvoere gedurende die jaar, asook die beskikbaarheid van fisiese mielies in die gebied ten spyte van 'n goeie oes. Dit het hoër liggingspremies tot gevolg gehad.

NYWERHEDEVERSLAG VERVOLG

TripleV Animal Feeds (Edms.) Bpk. (“TripleV”)

Die veevoerfabriek het 'n goeie prestasie gelewer en die wins vir die jaar weerspieël die verwagting en die begroting. TripleV se mark sentreer nog baie rondom die verskaffing van voer aan GFC se groeiers, maar goeie vordering is teen die einde van die jaar gemaak om ander onafhanklike markte te ontwikkel.

Uitstekende vordering is ook gedurende die jaar gemaak om operasionele prosesse en dienslewering te verbeter. In geheel gesien, het die besigheidseenheid ’n goeie prestasie gelewer.

Free State Oil (Edms.) Bpk. (“FSO”)

FSO het ’n uitstekende jaar beleef na ’n aanvanklike stadige begin. Weens, onder andere, die plaaslike sojaboonprys wat meer in ooreenstemming met die internasionale markte verhandel het, is die goeie prestasie in sterk kontras met die vorige jaar toe Suid-Afrikaanse sojabone weens die droogte relatief duur was teenoor internasionale pryse.

Die daling in die plaaslike sojaboonprys het veroorsaak dat beter persmarges beskikbaar was om teen die ingevoerde soja-oliekoek mee te ding. FSO het die geleentheid goed benut. Gedurende die jaar is ook sterk gefokus om stelsels en strukture te verbeter en te verfyn. ’n Goeie verbetering is voorts in die uitsetkapasiteit van die fabriek behaal.

Die vooruitsigte vir die nuwe jaar lyk ook positief as gevolg van die mark wat vir die eerste gedeelte van die jaar aanvaarbare persmarges realiseer.

VKB Flour Mills (Edms.) Bpk. (“VKB Flour Mills”)

VKB Agri Processors (Edms.) Bpk. (“VKB Agri Processors”) het gedurende Julie 2015 by hierdie entiteit betrokke geraak. Die besigheid het ’n uiters swak jaar beleef waartydens ’n groot verlies gely is. Die koringmark is tans baie mededingend weens die toetrede van nuwe rolspelers gedurende die vorige jaar en die vestiging van heelwat addisionele kapasiteit in die mark. Dit het, uit die aard van die saak, tot ’n groter aanbod in die meelmark gelei en het pryse onder druk geplaas.

Die tweede faktor wat die industrie negatief beïnvloed het, was die onsekerheid oor die tydperk tussen aktivering van ’n nuwe koringtarief en publikasie daarvan deur die regering. Dit bemoeilik die invoerbesluit en beïnvloed ook die totale markprysingmeganisme op Safex. Die ondeursigtige wyse waarop die toedeling van tariefvrye ingevoerde koring gedurende die jaar plaasgevind het, het boonop sekere rolspelers in die mark bevoordeel. Die tarief was op ’n stadium tot so hoog as R1 600 per ton, wat ’n baie ongelyke speelveld tot gevolg gehad het.

Die afgelope jaar is intensief gefokus om die besigheidsmodel meer winsgewend te maak. 'n Strategiese besluit is derhalwe geneem om minder afhanklik te wees van die pryssensitiewe kleinhandelsmark en groter fokus te plaas op voorsiening aan bakkerye en die industriële mark. Die bakkerymark is meer kwaliteitsgedrewe en indien die regte kwaliteit gelewer word, is die mark nie so wisselvallig soos die kleinhandelsmark nie.

Die bakkerye het ongelukkig ook nie volgens verwagting presteer nie en al die bakkerye sluit die jaar af met verliese. ’n Proses is reeds van stapel gestuur om strukturele veranderings in die bakkerystrategie aan te bring. Die fokus is om operasionele effektiwiteit by die bakkerye te verbeter en meer volhoubare markte te vestig. Ten einde die aanwending van geriewe te verbeter en markte beter te bedien, is reeds begin om die bakkerye te konsolideer in ’n divisie van VKB Flour Mills.

Die vooruitsig vir die nuwe jaar vertoon effens beter te danke aan groter stabiliteit van die mark en koringprys, maar die onderskeie bedryfseenhede sal nog baie werk en fokus verg.

PAD VORENTOE

Na die afgelope jaar, waartydens winsgewendheid aansienlik herstel het, is VKB Agri Processors se fokus steeds die verbetering van die onderskeie entiteite se winsgewendheid en die stabilisering van bedrywe wat verliese realiseer, ten einde die balansstaatverhoudings van elke entiteit verder te verbeter en die doelwitte ten opsigte van kapitaalverhoudings te bereik.

Verskeie strategieë is by elk van die bedrywe in plek gestel en die enigste werklike groot projek wat op die medium termyn in die vooruitsig is, is die vestiging van ’n broeiery wat die verskaffing van dag oud kuikens aan GFC kan verseker.

KORPORATIEWE BEHEERVERSLAG

RINA ERASMUS

VERBINTENIS TOT KORPORATIEWE BEHEER

Die VKB Groep is verbind tot verantwoordelike korporatiewe burgerskap en effektiewe korporatiewe beheer. Ten einde hieraan uitvoering te gee, onderskryf die Direksie van VKB Beleggings (Edms.) Bpk. ("VKB") die aanbevelings van die King Kodes vir Korporatiewe Beheer, wat gebaseer is op die beginsels van deursigtigheid, integriteit, volhoubaarheid, billikheid en verantwoordbaarheid. Hierdie beginsels vorm dan ook die basis van die VKB Groep se Etiese Gedragskode.

Die Direksie is die fokuspunt van die besigheid se korporatiewe beheer en is verantwoordelik teenoor alle belanghebbendes vir die bedryf en prestasie van die besigheid. 'n Korporatiewe kultuur van nakoming van wetgewing, beleide en prosedures is binne die Groep gevestig. Die Direksie het 'n Rapporteringsbeleid om wanpraktyke te identifiseer, korrupsie en diefstal teen te werk en persone te beskerm wat ongerymdhede rapporteer.

Die King Kode IV, wat amptelik op 1 November 2016 vrygestel is, bevat sewentien beginsels en ses bestuursuitkomste ("governance outcomes"), naamlik Etiese Kultuur, Prestasie en Waardeskepping, Voldoende en Effektiewe Beheer, Vertroue, Goeie Reputasie, en Legitimiteit. Die King Kode IV is van toepassing op alle entiteite op die basis van "apply and explain" (teenoor "apply or explain" in die King Kode III). Die Kode behels 'n klemverskuiwing na holistiese en geïntegreerde denke, bestuur en verslagdoening en fokus word deurgaans geplaas op belanghebbendes, deursigtigheid en openbaarmaking. Die "triple context" (ekonomie, samelewing en omgewing) is geïntegreer binne die "six capitals" ("financial, manufactured, intellectual, human, social and relational, and natural capital").

DIE DIREKSIE

Gedurende die oorsigperiode het die Direksie van VKB uit dertien nie-uitvoerende direkteure en twee uitvoerende direkteure bestaan. Die aandeelhouers van die betrokke wyke nomineer en verkies twaalf van die nie-uitvoerende direkteure ("wyksdirekteure")

(Vrystaat - nege en Limpopo - drie). In ooreenstemming met die maatskappy se Akte van Oprigting roteer een derde van die wyksdirekteure elke jaar. Die Nominasiekomitee is behulpsaam met die identifisering van geskikte kandidate om as wyksdirekteure verkies te word en om te verseker dat die Direksie oor die nodige kundigheid beskik.

Weens die verstryking van termyne van nie-uitvoerende direkteure het vakatures in Wyke 3, 5, 8 en 15 ontstaan. Nominasies is aangevra en mnre. ID Dreyer, JJB Greyling, PJ Cronjé en LJ Eksteen is onbestrede genomineer vir onderskeidelik Wyke 3, 5, 8 en 15. Mnr. GJ Nel is vir 'n verdere termyn van een jaar deur die Direksie gekoöpteer as onafhanklike, nie-uitvoerende direkteur. Mnre. JF Janse van Rensburg, Besturende Direkteur: VKB Groep, en MJ Mittermaier, Uitvoerende Direkteur: Finansies VKB Groep, dien as uitvoerende direkteure op die Direksie.

Die indeling van die wyke word in die Direkteursverslag aangetoon.

Op die eerste vergadering van die Direksie wat ná elke Algemene Jaarvergadering van Aandeelhouers gehou word, of soos nodig, kies die direkteure uit hul geledere 'n voorsitter en 'n ondervoorsitter. Vir die oorsigjaar is mnr. PG Carshagen as Voorsitter en mnr. CF Fick as Ondervoorsitter verkies. Die Voorsitter en Ondervoorsitter is onafhanklike nie-uitvoerende direkteure.

Die balans binne die Direksie is gesond en die rol van die Voorsitter is geskei van dié van die Besturende Direkteur. Die Voorsitter is verantwoordelik vir leierskap binne die Direksie en fasiliteer konstruktiewe skakeling tussen die Direksie, Bestuur en belanghebbendes. Die Besturende Direkteur van die VKB Groep is primêr verantwoordelik vir leiding aan Bestuur met die implementering van strategieë en die bedryf van die besigheid.

PLIGTE EN VERANTWOORDELIKHEDE

Die pligte en verantwoordelikhede van die Direksie is vervat in wetgewing en VKB se Direkteurshandves. Die Direksie bepaal die besigheid se strategie en is verantwoordelik om die Groep te lei ten einde uitvoering te gee aan hierdie strategie en die gepaardgaande bedryfsdoelwitte. Die prestasie van die besigheid teenoor gestelde doelwitte word deurgaans gemonitor en vergelyk met vorige jare se prestasies en, waar van toepassing, die industrie. Die Direksie monitor ook die solvabiliteit en likiditeit van die Groep en die individuele entiteite op 'n deurlopende basis.

Dit is die verantwoordelikheid van Uitvoerende Bestuur om die besluite van die Direksie te implementeer. 'n Besluitnemingsraamwerk, deur die Direksie goedgekeur, delegeer sekere bevoegdhede en magte aan Bestuur. Die Direksie is voorts verantwoordelik om te verseker dat die Groep, filiale en verwante entiteite optree soos, en gesien word as, 'n verantwoordelike korporatiewe burger wat die volhoubaarheid van die maatskappy, gemeenskap en natuurlike omgewing beskerm en uitbou, en gegrond is op 'n etiese korporatiewe kultuur.

Aan die einde van elke jaar doen die Direksie 'n volledige jaarbeplanning vir die daaropvolgende jaar. Die Direksie vergader ten minste vier keer per jaar en addisionele vergaderings word geskeduleer, indien nodig, ten einde uitvoering te gee aan sy pligte en verantwoordelikhede.

Tussen geskeduleerde vergaderings hou Bestuur die Direksie op hoogte van belangrike verwikkelings wat die besigheid raak. Die direkteure het onbeperkte toegang tot alle inligting, rekords en hulpbronne van die besigheid ten einde uitvoering te gee aan hulle verantwoordelikhede.

ONAFHANKLIKHEID VAN DIREKSIE

Van direkteure word verwag om objektief en onafhanklik op te tree in die uitvoering van hulle pligte. 'n Direkteur van VKB wat in 'n ander hoedanigheid as direkteur, lid, geaffilieerde lid of behoorlik gemagtigde agent van VKB 'n belang het by 'n voorgestelde kontrak wat VKB oorweeg om aan te gaan, of 'n belang by 'n kontrak bekom nadat dit deur VKB aangegaan is, moet volle besonderhede betreffende die aard en omvang van sy belang bekend maak en mag nie ten opsigte van sodanige kontrak of voorgestelde kontrak met VKB, of 'n aangeleentheid wat daaruit voortspruit, stem nie en indien hy aldus stem, word sy stem nie getel nie. Die Direksie benoem jaarliks direkteure om op die direksies van filiale en ander ondernemings waarby die maatskappy 'n belang het, te dien. Direkteurskappe en belange verklaar deur direkteure word in 'n register aangeteken wat vir hierdie doel bygehou word.

EVALUASIE EN OPLEIDING VAN DIREKTEURE

Die Direksie evalueer deurlopend sy eie prestasie, sowel as die prestasie van komitees, bestuurstrukture en individuele direkteure, en indien tekortkominge geïdentifiseer word, word dit toepaslik aangespreek.

Vanweë die omvattende verantwoordelikhede van direkteure en Bestuur word die partye deurentyd op hoogte gebring van nuwe wetgewing en verwikkelings wat die besigheid raak. Die Direksie en Bestuur het gedurende die oorsigtydperk opleiding oor relevante wetgewing en korporatiewe beheer ontvang.

KORPORATIEWE BEHEERVERSLAG

KOMITEES

Die volgende komitees van die Direksie fasiliteer effektiewe besluitneming en staan die Direksie en Bestuur by in die uitvoering van hulle pligte en verantwoordelikhede:

- Oudit-, Risiko- en Geleentheidsbestuurskomitee ("Ouditkomitee")
- Menslike Hulpbronnekomitee
- Nominasiekomitee
- Sosiale en Etiekkomitee
- Limpopo Advieskomitee
- Graanbedryf Advieskomitee

Die vestiging van die komitees onderskryf die verantwoordelikheid van die Direksie. Die meerderheid van die lede van die komitees is onafhanklike nie-uitvoerende direkteure, soos voorgeskryf in die King Kodes. Die lede van die komitees beskik gesamentlik oor die vermoë en kundigheid om hulle mandaat uit te voer. Lede van Uitvoerende en Senior Bestuur woon die vergaderings by om te rapporteer oor hulle area van verantwoordelikheid.

Die komitees funksioneer volgens goedgekeurde verwysingsraamwerke wat van tyd tot tyd deur die Direksie hersien word. Tensy daartoe gemagtig deur wetgewing, het die komitees nie besluitnemingsbevoegdheid nie en maak slegs aanbevelings aan die Direksie. Die voorsitters en lede van die onderskeie komitees word deur die Direksie verkies na gelang van hul kundigheid op ŉ spesifieke terrein. Die onderskeie voorsitters hou die beraadslagings en aanbevelings van die komitees aan die Direksie voor.

AANDEELHOUDING

VKB word besit deur sy nagenoeg 4 257 aandeelhouers, met ongeveer 1 389 produsente in Limpopo en 2 868 in die Vrystaat. Die maatskappy volg ŉ unieke dividende- en aansporingskortingmodel.

Om te deel in die aansporingskorting sowel as die dividende moet 'n kliënt 'n aandeelhouer van VKB wees. Die enigste vereiste om 'n aandeelhouer van VKB te word, is dat die aansoeker 'n bona fide-boer moet wees. VKB verklaar jaarliks 'n wesenlike deel (gemiddeld 85%) van die winste gegenereer uit die landboudivisie as aansporingskorting aan die aandeelhouers. Die aansporingskorting is gebaseer op elke kliënt se ondersteuning en deelname aan die landboubedrywighede. Van die korting word ongeveer 10% in kontant uitbetaal. Die oorblywende 90% word gebruik om aan die aandeelhouer Klas 2-voorkeuraandele in die maatskappy uit te reik. Hierdie Klas 2-voorkeuraandele is aflosbaar na 'n minimum tydperk van vyf jaar en 'n maksimum tydperk van 15 jaar. 'n Aandeelhouer wat ten tye van die toekenning van 'n bepaalde jaar se aandele 55 jaar of ouer is, se aandele word op ouderdom 70 jaar afgelos, onderhewig aan 'n minimum periode van vyf jaar. Die aandeelhouer het ook 'n keuse om die Klas 2-voorkeuraandele by aflosdatum te omskep in Klas 4-voorkeuraandele in plaas daarvan om dit af te los. Wat betref die dividendemodel, verklaar VKB jaarliks dividende uit die winste wat gegenereer word deur die nywerhede. Hierdie dividende word verklaar op grond van die aantal Klas 2- en Klas 4-voorkeuraandele op die datum van dividendverklaring.

RISIKOBESTUUR EN VOLHOUBAARHEID

Die maatskappy bestuur sy risiko's op ŉ proaktiewe grondslag. ŉ Geskeduleerde program van risikobeoordeling word jaarliks gevolg, waartydens risiko's gekwantifiseer, geprioritiseer en in ŉ Risikobestuursplan vervat word.

Die Direksie bepaal die risiko-aptyt van die maatskappy. Alhoewel die verantwoordelikheid vir die ontwikkeling, implementering en beoordeling van die Risikobestuursplan aan Bestuur gedelegeer is, keur die Direksie die Risikobestuursplan goed en is dit sy verantwoordelikheid om te verseker dat die plan formeel gedokumenteer word. Die Ouditkomitee evalueer die effektiwiteit van die plan op ŉ deurlopende basis, kontroleer die implementering en nakoming daarvan en gee terugvoer aan die Direksie. Bestuur gee ook voortdurend aandag aan risikobestuur en dit vorm ŉ staande item op die agenda van bestuursvergaderings. Die Direksie, met behulp van die Ouditkomitee, verseker deurgaans dat volhoubare en effektiewe kontrolemaatreëls in plek gestel is om effektiewe beheer van die Groep te verseker. Die Interne Oudit-afdeling vervul ŉ kritiese rol in die onderneming se interne beheer en risikobestuur.

Risiko's en geleenthede word op sodanige wyse bestuur dat dit die Groep ondersteun in die definiëring van sy kerndoel en om strategiese doelwitte te stel en te bereik.

Die volhoubaarheid van die VKB Groep bly die belangrikste aspek van die Direksie se verantwoordelikhede. Die Direksie het ŉ langtermynstrategie aanvaar ten einde hieraan uitvoering te gee. Inligting met betrekking tot volhoubaarheid word voortdurend aan die Direksie verskaf en krities beoordeel ten einde te verseker dat die voorwaartse inligting ŉ behoorlike begrip verskaf van die sleutelaandrywers wat die maatskappy in staat sal stel om sy doelwitte te behaal, dat die inligting betroubaar is en dat geen teenstrydighede met die geopenbaarde finansiële inligting voorkom nie.

NAKOMING VAN WETGEWING

Die Direksie neem verantwoordelikheid vir die nakoming van alle toepaslike wetgewing en regulatoriese vereistes en het vir hierdie doel 'n formele Nakomingsbeleid aangeneem. Die Regsafdeling gee deurlopend aandag aan die kritieke regulatoriese risiko-areas as deel van die gevestigde risikobestuursproses. Deurlopende bewusmaking, opleiding en skakeling tussen die afdelings rakende nakoming van wetgewing vind plaas en gerusstelling word aan die Direksie voorsien deur middel van die komiteestrukture.

INLIGTINGSTEGNOLOGIE ("IT")

As 'n integrale deel van die risikobestuursraamwerk verseker die Direksie die aktiewe bestuur van die IT-beheerraamwerk deur 'n span kundige IT-personeel en -spesialiste. Ten einde uitvoering te gee aan die voorskrifte van die King Kodes vir Goeie Korporatiewe Beheer, is 'n Inligtingstegnologie Uitvoerende Bestuurskomitee op die been gebring, wat ten doel het om:

- Uitvoering te gee aan die Direksie se strategie en goedgekeurde beleide en prosedures met betrekking tot die bestuur van tegnologie en inligting.
- Verslag te doen aan die Direksie ten einde uitvoering te gee aan sy oorsigfunksie oor die toereikendheid en effektiwiteit van tegnologie en inligtingsbestuur binne die organisasie.
- Verslag te doen aan die Direksie ten einde uitvoering te gee aan sy oorsigfunksie oor die bestuur van kubersekuriteit.

IT-bestuur is ook 'n staande punt op die agenda van die Ouditkomitee en die hersiening van IT-verwante kontroles is in die Interne Ouditplan ingesluit. Uitgebreide besigheids- en IT-rampherstelprosesse is reeds gevestig.

SOLVABILITEIT EN LIKIDITEIT

Die Direksie, met die hulp van die Ouditkomitee, monitor deurgaans die solvabiliteit en likiditeit van die individuele entiteite en die Groep, met inagneming van beskikbare inligting en alle redelik voorsienbare finansiële faktore wat die maatskappy en die Groep raak.

VERHOUDING MET BELANGEGROEPE

Die Direksie het 'n Belangegroepe Interaksiebeleid ("Stakeholder Engagement Policy") aangeneem, waarvolgens die interaksie met verskillende belangegroepe gereguleer word ten einde 'n inklusiewe benadering te verseker.

Verskeie kanale reguleer die kommunikasie, verhoudings en skakeling van VKB met sy belangegroepe, wat insluit aandeelhouers, werknemers, kliënte, verskaffers, die gemeenskap en die regering. VKB se webtuiste, www.vkb.co.za, en tweemaandelikse tydskrif, *Die Pad Saam*, sowel as 'n massa-SMS-diens en boodskappe op state, word onder meer gebruik as skriftelike kommunikasiemedia.

Die Algemene Jaarvergadering van Aandeelhouers word voorafgegaan deur 'n reeks inligtingsvergaderings in die Vrystaat- en Limpopo-bedieningsgebiede, waartydens aandeelhouers op hoogte gebring word van verwikkelings binne die besigheid.

VKB beskik oor 'n kliëntedienssentrum wat bestuur word deur die Groep se Skakelbeamptes.

VERKLARING VAN DIREKSIE

Die Direksie erken sy verantwoordelikheid om die integriteit van die jaarverslag te verseker. Die Direksie het die jaarverslag dienooreenkomstig oorweeg en is van mening dat die jaarverslag al die wesenlike aspekte aanspreek en 'n billike weergawe is van die geïntegreerde prestasie van die besigheid.

Die jaarverslag is in alle wesenlike opsigte voorberei ooreenkomstig goeie praktyk voortspruitend uit die aanbevelings van die King Kodes. Die Direksie magtig hiermee die uitreiking van die jaarverslag.

RINA ERASMUS
Groep Maatskappysekretaris

SOSIALE EN ETIEKKOMITEEVERSLAG

Hierdie verslag inkorporeer die statutêre verantwoordelikhede van Sosiale en Etiekkomitees, soos vervat in Artikel 72 van die Maatskappywet, Wet No. 71 van 2008. Hierdie Komitee het as die Sosiale en Etiekkomitee opgetree vir entiteite binne die VKB Groep.

SAMESTELLING

Gedurende die oorsigjaar het die Komitee uit vier nie-uitvoerende direkteure bestaan, naamlik mnre. DJ Kriek, PJ Cronjé, JH du Preez en J van der Goot. Die Voorsitter van die Direksie, die Besturende Direkteur: VKB Groep en ander lede van Uitvoerende Bestuur woon ook die vergaderings by. Die Voorsitter van die Komitee woon die Algemene Jaarvergadering van Aandeelhouers by en rapporteer oor die Komitee se bedrywighede.

MANDAAT EN VERANTWOORDELIKHEDE

Die Komitee is gestig ooreenkomstig die voorskrifte van Regulasie 43 van die Maatskappywet, Wet No. 71 van 2008, en voer sy pligte en verantwoordelikhede daarvolgens uit. Daarbenewens het die Komitee ook verantwoordelikhede ten opsigte van korporatiewe beheer soos deur die Direksie gedelegeer aan die Komitee.

Ten opsigte van sy mandaat moet die Komitee die maatskappy se aktiwiteite monitor, met inagneming van relevante wetgewing, ander wetlike vereistes en/of toepaslike kodes van beste praktyk:

SOSIALE EN ETIEKKOMITEEVERSLAG VERVOLG

1. Sosiale en ekonomiese ontwikkeling en bemagtiging, insluitend die Wet op Gelyke Indiensneming en die Wet op Swart Ekonomiese Bemagtiging ("SEB").
2. Goeie korporatiewe burgerskap, insluitend die maatskappy se:
   a. Bevordering van gelykheid, voorkoming van onbillike diskriminasie en uitskakeling/vermindering van korrupsie.
   b. Bydrae tot ontwikkeling van die gemeenskappe waarin die maatskappy sy bedrywighede beoefen, en sy produkte en dienste bemark.
   c. Rekord van borgskappe, donasies en welsynsbydraes.
3. Die omgewing, gesondheid en openbare veiligheid, insluitend die impak van die maatskappy se bedrywighede, produkte of dienste.
4. Verhoudings met verbruikers, insluitend die maatskappy se bemarking, openbare betrekkinge en nakoming van Verbruikerswetgewing.
5. Arbeid en werkverrigting, insluitend:
   a. Die maatskappy se posisie ten opsigte van die *International Labour Organisation Protocol* betreffende arbeid en werkomstandighede.
   b. Die maatskappy se verhoudings binne die werkplek en sy bydrae tot die opvoedkundige ontwikkeling van sy werknemers.
   c. Insette oor die VKB Groep se Vergoedingsbeleid.

VERSLAG

Die Komitee, tesame met die Direksie en ander komitees, het alle pligte en verantwoordelikhede, soos hierbo uiteengesit, uitgevoer. Die volgende aspekte is gemonitor:

SOSIALE EN EKONOMIESE ONTWIKKELING

Sosio-ekonomiese ontwikkeling

Deur middel van vaardigheids-, besigheids- en sportontwikkelingsprogramme lewer die VKB Groep 'n daadwerklike bydrae tot die verbetering van die lewensgehalte van die gemeenskappe waarin sy bedrywighede beoefen word. Een aspek hiervan is die bedryf van verskeie suksesvolle projekte ter ondersteuning van opkomende produsente. VKB is ook betrokke by van die regering se herkapitaliserings- en ontwikkelingsprojekte. Gedurende die afgelope jaar het VKB talle opkomende produsente ondersteun met die verbouing van gewasse. VKB bied aan hierdie produsente deurlopende advies, finansiële ondersteuning en mentorskap met die doel om van hulle volwaardige kommersiële produsente te maak.

Totale SEB-finansiering van opkomende boere in die Vrystaat en Limpopo, in samewerking met die Landbank, het R36,204 miljoen vir die oorsigjaar beloop. Die Jobs Fund-projek het bygedra tot die vestiging van 128 hektaar aspersies vir opkomende boere. Die toelaag het ongeveer 50% van die vestigingskoste beloop, terwyl VKB die balans met lenings van die Landbank-skema gefinansier het. Die totale toelaag ontvang vanaf die Jobs Funds vir die finansiële jaar beloop R15,134 miljoen.

VKB is ook betrokke by die koring- en mielieprojekte van die "Grain Farmer Development Association" ("GFADA"). Die totale toelae ontvang vanaf GFADA vir die oorsigjaar het R499 191 beloop.

As deel van die Vrystaatse Departement van Landbou en Landelike Ontwikkeling ("die Departement") se mentorskapprogram, het die Departement landbou-insette vir produksie van sojabone en mielies aan opkomende boere verskaf, wat deur VKB gementor is. Die waarde hiervan het R1,875 miljoen beloop.

Aartappel SA het aartappelmoere ter waarde van R1,560 miljoen aan opkomende boere as toelaag ("grant-in-kind") verskaf.

Totale finansiering van beide opkomende en swart kommersiële boere het dus R55,272 miljoen beloop. Beide die provinsiale en nasionale regering, asook verskeie ander ontwikkelingsdeelgenote, ondersteun VKB se pogings in hierdie verband.

Borgskappe, donasies en welsynsbydraes

Die besigheid beskik oor 'n Korporatiewe Maatskaplike Investeringsbeleid, waarvolgens begroot word vir projekte wat 'n daadwerklike, positiewe impak op die gemeenskappe in sy bedieningsgebiede het. SEB-borgskappe ten bedrae van R4,114 miljoen is toegeken aan verdienstelike instansies.

Gedurende die oorsigjaar het VKB R450 687 in borgskappe vir skole belê. VKB is ook die naamborg van verskeie rugbyweke in die Oos-Vrystaat, asook 'n krieketweek, 'n munisipale sokkerliga en is die hoofborg van die VKB Knights Krieketspan, wat as korporatiewe bemarkingsgeleentheid tans in die derde jaar van die driejaarkontraktermyn is. Die Oos-Vrystaat Griffons Rugbyspan, asook alle Griffons-skeidsregters, word deur VKB geborg. Blootstelling word verkry deur die VKB-handelsmerk wat prominent op sportdrag verskyn. NTK was ook betrokke by verskeie skole en het die NTK Rugbyweek aangebied.

Die Groep is by talle studiegroepe, boereverenigings, veilings, boeredae, skoue en feeste in sy bedieningsgebiede betrokke, aangesien die handelstakke dit as belangrike bemarkings- en netwerkgeleenthede gebruik en dit ook as 'n forum dien om VKB vir moontlike toekomstige beleggers te bemark. In baie gevalle is die VKB-borgskap ook van kritiese belang vir die voortbestaan van die feeste en is dit ook 'n bydrae wat die Groep maak om die geleenthede vir die onderskeie gemeenskappe behoue te laat bly en op hierdie wyse waarde toe te voeg vir die mense van die streek. VKB is die hoofborg van die Reitz Bieliemieliefees. Die maatskappy het gedurende die oorsigjaar R244 995 in borgskappe van skoue en feeste belê.

VKB is ook aktief betrokke by Vrystaat Landbou. Gedurende die oorsigjaar is R420 000 bygedra ten bate

VERVOLG SOSIALE EN ETIEKKOMITEEVERSLAG

van hulle Veiligheidsfonds en R100 000 tot Limpopo se Plaasveiligheidsfonds.

Die Groep ondersteun ook 'n verskeidenheid ander instansies in die landboubedryf deur kongresse te borg. In hierdie verband is R379 390 gedurende die oorsigjaar bewillig.

Wyksdirekteure van VKB Beleggings (Edms.) Bpk. is ook aktief in hul onderskeie streke betrokke om behoeftige en verdienstelike instansies te ondersteun. Dit behels borgskappe van verskeie sportverenigings en klubs, ouetehuise, skole en verskeie welsynsorganisasies. Die totaal van hierdie borgskappe tydens die oorsigjaar het R158 182 beloop.

WET OP GELYKE INDIENSNEMING

Die entiteite binne die VKB Groep rapporteer aan die Departement van Arbeid in hierdie verband. Planne met doelwitte word jaarliks opgestel en deur die Direksie goedgekeur, waarna dit by die Departement van Arbeid ingedien word.

Gedurende die afgelope jaar is die gestelde doelwitte bereik en dienooreenkomstig vordering gemaak. Die Groep voldoen aan die wetgewing en wend daadwerklike pogings aan om vordering te maak op hierdie gebied.

WET OP SWART EKONOMIESE BEMAGTIGING

Volgens die nuwe AgriSEB Kode is die elemente waaraan voldoen moet word, verminder van sewe na vyf, waarvan drie prioriteitselemente is waarop besighede 'n subminimum moet behaal om nie gepenaliseer te word met een of meer vlakke nie. Gegewe VKB se vordering op die gebied van transformasie, voldoen die Groep aan die wetlike vereistes en is ook reg geposisioneer met Werknemerstrusts as medeaandeelhouers in sekere van die bedryfsmaatskappye. VKB is gedurende die oorsigjaar as 'n Vlak 6-bydraer geklassifiseer en GFC as 'n Vlak 7-bydraer. Volgehoue pogings word aangewend om op hierdie gebied vordering te maak. Vanweë die entiteite se investering in vaardigheidsontwikkeling en sosio-ekonomiese ontwikkeling, het hulle reeds gedurende die oorsigjaar die maksimum punte op hierdie pilare verdien.

GOEIE KORPORATIEWE BURGERSKAP

Etiese Gedragskode

Die Groep beskik oor 'n Etiese Gedragskode, wat deurgaans aan personeel gekommunikeer word. Hierdie kode onderskryf die beginsels waarvolgens die Groep sy besigheid bedryf. Gesonde verhoudings met alle belanghebbendes word nagestreef. Die Direksie is voorts tevrede dat voldoende en toepaslike oorweging deurgaans binne die besigheid aan die erkenning van menseregte, billike arbeidspraktyke, die impak van die besigheid op die omgewing en die bekamping van korrupsie gegee word.

Laasgenoemde word voldoende en op 'n toepaslike wyse binne die besigheid aangespreek deur:

- Interne en eksterne kommunikasie (waaronder die Jaarverslag, webwerf, sosiale media en inligtingsvergaderings) om deursigtigheid van die besigheid se aktiwiteite te bevorder
- Voldoende interne beheermaatreëls
- Toepaslike rekeningkundige praktyke
- Onafhanklike eksterne oudit
- Rapporteringsbeleid ("whistle-blowing")

Beleide

Die Komitee het, onder meer, die toepassing van die volgende beleide binne die besigheid gemonitor:

- Rapporteringsbeleid
- Tender- en Aankopebeleid
- Omgewingsbeleid
- Beroepsgesondheid- en -veiligheidsbeleid
- Korporatiewe Maatskaplike Investeringsbeleid
- Vergoedingsbeleid
- Taalbeleid
- Energiebestuursbeleid
- Inligtingstegnologie Bestuursbeleid
- "Stakeholder Engagement Policy"/Belangegroepe Interaksiebeleid
- "Compliance Policy"/Nakomingsbeleid

Aankope

Die VKB Groep volg 'n Tender- en Aankopebeleid wat eerlike, deursigtige en prysmededingende aankoopprosesse voorskryf, met spesifieke maatreëls vir die voorkoming van korrupsie en bedrog.

DIE OMGEWING, GESONDHEID EN OPENBARE VEILIGHEID, INSLUITEND DIE IMPAK VAN DIE MAATSKAPPY SE BEDRYWIGHEDE, PRODUKTE OF DIENSTE

Die VKB Groep beskik oor 'n Omgewingsbeleid, waarvolgens die Groep tot die beskerming van die omgewing en die vermindering van die impak van die Groep se aktiwiteite op die omgewing verbind is. Dit sluit, onder meer, energiedoeltreffendheid, afvalbeheer, herwinning en die effektiewe aanwending van hulpbronne in. Voorts voldoen die besigheid aan die Wet op Beroepsgesondheid en -veiligheid en die nodige beleide en kodes in hierdie verband word nagekom.

Energiebestuur

As deel van 'n volhoubare omgewingstrategie verbind die VKB Groep homself tot verantwoordelike energiebestuur en die deurlopende verbetering van sy energieprestasie. Die hoofdoel hiervan is om kostes te verminder, omgewingsimpak te verlaag, optimalisering van winsgewendheid, versterking van die Groep

se kompeterende posisie en die ondersteuning van gemeenskappe waarvan die Groep deel is.

Die maatskappy het 'n Energiebestuursbeleid aangeneem ten einde energieverbruik te kontroleer, koste-effektiwiteit, produktiwiteit en werkomstandighede te verbeter en om die omgewing te beskerm. 'n Energiebestuursplan is geïmplementeer om effek te gee aan die beleid se lang-, medium- en korttermyndoelwitte, sowel as die wyse waarop die doelwitte bereik sal word en die ondersteuning en hulpbronne wat benodig word om uitvoering te gee aan die plan. Die plan het 'n 10%-verlaging in die totale elektrisiteitskoste teen 2020 ten doel gestel.

Energiebesparingsprojekte wat afgehandel is gedurende die afgelope jaar sluit 'n fotovoltaïese sonkragsisteem en 'n beligtingsprojek by die VKB Groep se Hoofkantoor op Reitz in, asook vervanging van toerusting vir kragfaktorregstelling by verskeie nywerhede. As deel van die beligtingsprojek is fluoresseerbuisligte vervang met liguitstraaldiodes ("LED's") en kantore is toegerus met besettingsensors. Die besparing wat deur laasgenoemde bewerkstellig sal word, word beraam op R270 000 per jaar. Die besparing bewerkstellig deur die fotovoltaïese sonpanele by die Hoofkantoor op Reitz het R210 569 vir die oorsigjaar beloop. Die ekwivalente koolstofdioksiedemissies was 190 ton. Met die sonpanele en meer doeltreffende beligting is die elektrisiteitskoste van die gebou feitlik gehalveer.

'n Sisteem vir aanlyn-elektrisiteitsmeting is geïnstalleer om meer betroubare inligting te verskaf van elektrisiteitsverbruik deur kleinhandelsafsetpunte, silo's en nywerhede in die VKB-gebied. Die inligting verkry uit hierdie sisteem word in verslae saamgestel en maandeliks bestudeer vir energiebesparingsgeleenthede en om verbruik te monitor. Weens onakkurate munisipale elektrisiteitsrekenings is elektrisiteitsmeters geïnstalleer by verskeie silo's en meulens in die Limpopo-divisie. Buiten om te help om energiedoeltreffendheid en -tekortkominge te identifiseer en te monitor, dien die meters as 'n waardevolle instrument vir die verifikasie van munisipale lesings. In gevalle waar onakkurate lesings geïdentifiseer word, werk die Groep saam met die betrokke munisipaliteite om die probleme reg te stel.

Vir die komende jaar oorweeg die Groep die installering van meer sonkragstelsels by sy fasiliteite. Nog 'n projek wat ondersoek word, is om die sonpanele by die Hoofkantoor op Reitz te integreer met 'n ononderbroke kragtoevoer ("UPS") ten einde die impak van elektrisiteitsonderbrekings te verminder.

Die verwagte elektrisiteitsbesparings wat deur die projekte gerealiseer sal word gedurende die eerste jaar beloop R4,397 miljoen.

ARBEID EN WERKVERRIGTINGE ("LABOUR AND EMPLOYMENT")

Die VKB Groep ondersteun die beginsels van die *International Labour Organisation Protocol* met betrekking tot goeie werk en werkomstandighede, wat die volgende beginsels voorstaan:

- Vryheid van assosiasie en erkenning van die reg tot kollektiewe bedinging
- Vermyding van alle vorme van gedwonge arbeid
- Verbod op kinderarbeid
- Vermyding van alle vorme van diskriminasie

Vergoedingsbeleid

Die Menslike Hulpbronnekomitee het die bestuur, billikheid, verantwoordelikheid en deursigtigheid van die VKB Groep se Vergoedingsbeleid oorweeg, wat dienooreenkomstig deur die Direksie goedgekeur is. Die Vergoedingsbeleid is hiernaas ingesluit.

Opleiding

Die VKB Groep streef daarna om gesonde verhoudings binne die werkplek te bevorder en investeer in die opvoedkundige ontwikkeling van sy personeel. Gedurende die oorsigjaar is R9,148 miljoen aan vaardigheidsontwikkeling en maatskaplike bystandsprogramme bestee (3 073 werknemers het formele opleiding ontvang). Die maatskappy bied ook deurlopend leerlingskappe aan en leerlinge wat hierdie programme suksesvol voltooi, word daarna oorweeg vir permanente aanstelling. 'n Totaal van 129 leerlinge is gedurende die oorsigtydperk opgelei en almal is na voltooiing in diens geneem.

DAN KRIEK
Voorsitter: Sosiale en Etiekkomitee

VERGOEDINGSBELEID

VERGOEDINGSFILOSOFIE

VKB se vergoedingsfilosofie is gerig op die werwing, aanstelling en retensie van talentvolle en prestasiegeoriënteerde personeel om die organisasie se strategiese doelwitte te behaal, wat vervat word in die Vergoedingsbeleid.

Die Vergoedingsbeleid word op 'n jaarlikse basis deur die Menslike Hulpbronnekomitee hersien. Die Komitee maak van onafhanklike vergoedingskonsultante gebruik soos en wanneer nodig vir doeleindes van hersiening van die beleid.

VERGOEDINGSBELEID EN -STRUKTUUR

Die organisasie se vergoedingstruktuur bestaan uit drie sleutelelemente wat ontwerp is om die bereiking van doelwitte te ondersteun, naamlik:

Gewaarborgde vergoeding

VKB se gewaarborgde vergoeding is op 'n totale-koste-vir-die-organisasie benadering gebaseer en word op 'n jaarlikse basis hersien. Dit word met relevante arbeidsmarkte op nasionale vlak en in die landbousektor vergelyk. Kollektiewe ooreenkomste in die graanindustrie speel ook 'n rol.

Veranderlike vergoeding

Dit sluit kommissie en ander aansporings in wat op ooreengekome prestasiedoelwitte gebaseer is. Hierdie aansporings is gewoonlik op 'n maandelikse basis betaalbaar.

Die volgende personeel vorm deel hiervan:

Werktuigkundiges:
Werktuigkundiges word per uur vergoed en word verdeel in twee kategorieë:

- Die eerste 150 ure gewerk per maand word werktuigkundiges R267 per uur vergoed.
- Alle ure gewerk daarna, word hulle teen R320 per uur vergoed.

Hierdie tarief word jaarliks hersien.

Werktuigkundiges kwalifiseer nie vir basiese voordele (mediese fonds en pensioenfonds) nie en is self daarvoor verantwoordelik. Werktuigkundiges kwalifiseer wel vir prestasievergoeding.

Onderdelebemarkers:
Onderdelebemarkers verdien 7% van die bruto wins van alle verkope aan kliënte. Hulle kan 'n verdere 2,5% van die bruto wins verdien vir alle onderdele wat binne die werkwinkel gebruik word. Hierdie werknemers kwalifiseer wel vir prestasievergoeding.

Heelgoederebemarkers:
Heelgoederebemarkers se intreevergoeding word op 'n heelwat laer vlak bepaal as enige ander personeellid. Laasgenoemde is as gevolg van die hoë kommissie wat moontlik verdien kan word. Heelgoederebemarkers is geregtig op 10% van die bruto wins op alle nuwe voorraad. Op alle tweedehandse voorraad is hulle geregtig om tot 25% van die bruto wins te verdien. Indien enige inruilings op transaksies plaasvind, word kommissie aan bemarkers betaal eers wanneer die inruilproduk weer verkoop word. Hierdie personeel kwalifiseer egter nie vir prestasievergoeding nie.

Versekeringsadviseurs:
Vir elke polis geskryf deur die adviseur (ten opsigte van korttermyn- en kredietlewens-versekering) kwalifiseer die adviseur vir 50% van die kommissie-inkomste waarvoor VKB kwalifiseer. Op oesversekering is 'n adviseur geregtig op 1% van die bruto wins verdien. Hierdie personeel kwalifiseer nie vir prestasievergoeding nie.

Prestasiegekoppelde vergoeding

Dit is 'n prestasiegebaseerde aansporingskema van toepassing op alle werknemers, met die uitsondering van werknemers wie se inkomste 100% op veranderlike vergoeding gebaseer word. Die Prestasiegekoppelde Vergoedingskema word op die EVA ("Economic Value-added")-beginsel gebaseer. EVA veronderstel dat 'n entiteit 'n wins toon nadat die koste van geleende sowel as eiekapitaal in berekening gebring is.

Geen ex gratia-betalings word aan enige lid van Uitvoerende Bestuur gemaak nie. Die besigheid beskik ook nie oor 'n aandeleskema vir personeel of direkteure nie.

DIREKTEURSVERGOEDING

Die Komitee doen aanbevelings aan die Direksie met betrekking tot die vergoeding van direkteure, waarna dit aan die aandeelhouers vir goedkeuring voorgelê word.

Die vergoedingsvlakke reflekteer die grootte en kompleksiteit van die VKB Groep, sowel as tyd bestee aan die verskeie maatskappye. Markpraktyke en vergoedingsopnames word tydens die bepaling van direkteursvergoeding in ag geneem.

Uitvoerende direkteure word vergoed volgens hulle dienskontrakte met die maatskappy.

OUDIT-, RISIKO- EN GELEENTHEIDSBESTUURSKOMITEE-VERSLAG

Hierdie verslag inkorporeer die statutêre verantwoordelikhede van die ouditkomitee, soos vervat in Artikel 94 van die Maatskappywet, Wet No. 71 van 2008. Hierdie komitee het gedurende die oorsigjaar as die Oudit-, Risiko- en Geleentheidsbestuurskomitee ("die Komitee") opgetree vir entiteite binne die VKB Groep.

SAMESTELLING

Die Komitee bestaan uit ten minste drie direkteure wat tydens die Algemene Jaarvergadering van Aandeelhouers op aanbeveling van die Direksie aangestel word. Die Direksie kan ook van tyd tot tyd kundiges tot die Komitee koöpteer of as lede van die Komitee aanstel.

Gedurende die oorsigtydperk het die Komitee bestaan uit vier nie-uitvoerende direkteure (mnre. CF Fick – Voorsitter, ID Dreyer, LJ Eksteen en GJ Nel) en een gekoöpteerde lid (mnr. DJ Kriek). Die Voorsitter van die Direksie, Besturende Direkteur: VKB Groep, Uitvoerende Direkteur: Finansies VKB Groep, Uitvoerende Hoof: Oudit, verteenwoordigers van die onafhanklike eksterne ouditeure en Interne Oudit, sowel as senior bestuurslede, woon ook die Komiteevergaderings by. Die Komitee het vyf keer gedurende die oorsigtydperk vergader, waartydens die Begrotings, Risikobestuursplan en Finansiële Jaarstate, benewens ander aangeleenthede, oorweeg is.

Die interne en eksterne ouditeure het onbeperkte toegang tot die Voorsitter van die Komitee en lewer deurlopend verslag aan die toepaslike strukture binne die Groep. Die Voorsitter en die onafhanklike eksterne ouditeure woon die Algemene Jaarvergadering van Aandeelhouers by om enige vrae oor die besigheid se finansiële sake en jaarstate te beantwoord.

MANDAAT EN VERANTWOORDELIKHEDE

Ten opsigte van sy mandaat het die Komitee die volgende pligte en verantwoordelikhede:

1. Om te verseker dat die onderneming se finansiële beplanning, bestuur en rapportering korrek en effektief is, en in ooreenstemming is met toepaslike rekeningkundige beleide en internasionale finansiële verslagdoeningstandaarde.
2. Die finansiële state, die rekeningkundige praktyke, beleide en prosedures, asook die effektiwiteit van interne finansiële kontroles te oorweeg en hersien.
3. Aanbevelings oor die aanstelling van die onafhanklike eksterne ouditeure te maak en hulle fooie te bepaal.
4. Die onafhanklikheid en effektiwiteit van die eksterne ouditeure te oorweeg, enige nie-ouditwerk deur sodanige ouditeure te oorweeg en te bepaal of die lewering van sodanige dienste hul onafhanklikheid wesenlik sal beïnvloed.
5. Die jaarlikse ouditplan en ouditbegroting te aanvaar.
6. Die effektiwiteit van bestuursinligting, die jaarlikse oudit, interne ouditprogram en interne kontrolestelsel te beoordeel.
7. Te verseker dat die rolle van interne en eksterne oudit op gepaste wyse gedefinieer en geskei is.
8. Nakoming van toepaslike wetgewing en regulatoriese aspekte te monitor.
9. Evaluering van die geïntegreerde verslae en inligtingstegnologie-beheerraamwerk.
10. Behoorlike openbaarmaking, kommunikasie met belanghebbendes en rapportering te verseker.
11. Die Direksie behulpsaam te wees om te verseker dat die onderneming 'n effektiewe beleid en plan vir risikobestuur implementeer ten einde te help om sy strategiese doelstellings te bereik en ook te verseker dat die openbaarmaking ten opsigte van risiko's volledig, tydig en relevant is.
12. Om deurgaans die solvabiliteit en likiditeit van die maatskappy en die Groep, met inagneming van alle redelik voorsienbare finansiële omstandighede, te oorweeg.

VERSLAG

Die Komitee het alle pligte, soos hierbo uiteengesit, uitgevoer. Die Komitee is voorts tevrede dat die 2018-oudit wat deur die eksterne ouditeure uitgevoer is, onafhanklik was en stem saam met die ouditverslae wat ten opsigte van die Groep uitgereik is.

Voorts het die Komitee die geïntegreerde verslag oorweeg en is tevrede dat:

1. Al die faktore en risiko's, wat moontlik 'n impak kan hê op die integriteit van die jaarverslag, in ag geneem is.
2. Die Finansiële Jaarstate die posisie van die besigheid en die Groep korrek weergee.
3. Die finansiële funksie sowel as die interne finansiële en ander kontroles voldoende is en effektief funksioneer.
4. Die volhoubaarheidsaangeleenthede wat in hierdie verslag geopenbaar is, betroubaar is en nie in konflik met finansiële inligting is nie.
5. Die rapportering van risikobestuur, soos ingesluit in hierdie verslag, tydig, volledig en relevant is.
6. Die vlak van gerusstelling in die verslag lei tot 'n toereikende en doeltreffende beheeromgewing en die integriteit van die verslae tot beter besluitneming.

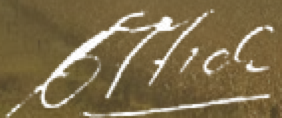

CF FICK
Voorsitter: Oudit-, Risiko- en Geleentheidsbestuurskomitee

DIREKTEURE SE VERANTWOORDELIKHEDE EN GOEDKEURING

Die Maatskappywet van Suid-Afrika, Wet No. 71 van 2008, bepaal dat die direkteure voldoende rekeningkundige rekords in stand moet hou en verantwoordelik is vir die inhoud en integriteit van die Finansiële Jaarstate en verwante finansiële inligting wat by die verslag ingesluit word. Dit is hulle verantwoordelikheid om te verseker dat die Finansiële Jaarstate, ter voldoening aan die Internasionale Finansiële Verslagdoeningstandaarde ("IFRS"), 'n redelike weergawe is van die stand van die Groep se sake aan die einde van die finansiële jaar en die resultate van sy bedrywighede vir die tydperk wat op daardie tydstip geëindig het. Die eksterne ouditeure is aangestel om 'n onafhanklike mening oor die Finansiële Jaarstate uit te spreek.

Die Finansiële Jaarstate is ooreenkomstig die IFRS opgestel en is gegrond op 'n toepaslike rekeningkundige beleid wat konsekwent toegepas is en deur redelike en verstandige oordeel en ramings ondersteun is.

Die direkteure erken dat hulle uiteindelik verantwoordelik is vir die stelsels van interne finansiële beheer wat deur die Groep ingestel is en plaas groot klem op die handhawing van streng beheer. Ten einde die direkteure in staat te stel om die vereiste verantwoordelikhede na te kom, stel die Direksie standaarde vir interne beheer wat daarop gerig is om die risiko van foute of verliese op 'n kostedoeltreffende wyse te verminder. Die standaarde sluit in die behoorlike delegasie van verantwoordelikhede binne 'n duidelik omskrewe raamwerk, effektiewe rekeningkundige prosedures en toereikende skeiding van pligte om 'n aanvaarbare risikovlak te verseker. Die beheermaatreëls word deurgaans in die Groep gemonitor en alle werknemers moet die hoogste etiese standaarde handhaaf om te verseker dat die Groep se besigheid gedoen word op 'n wyse wat onder alle redelike omstandighede bo verdenking is. Die Groep se risikobestuur is gerig op die identifisering, evaluering, bestuur en monitering van alle bekende risiko's in die Groep. Hoewel die bedryfsrisiko nie heeltemal uitgeskakel kan word nie, poog die Groep om dit tot 'n minimum te beperk deur te verseker dat die toepaslike infrastruktuur, beheer en ander stelsels en etiese gedrag volgens voorafbepaalde prosedures en beperkings toegepas word.

Die direkteure is op grond van die inligting en verduidelikings deur Bestuur verskaf, van mening dat die interne beheerstelsels redelike sekerheid bied dat op die finansiële rekords gesteun kan word vir die opstel van die Finansiële Jaarstate. Enige interne stelsels vir finansiële beheer kan egter slegs redelike, en nie absolute versekering nie, teen enige beduidende wanverklaring of verlies bied.

Die direkteure het die Groep se kontantvloeivoorspelling vir die jaar tot 31 Maart 2019 nagegaan en is in die lig daarvan en die huidige finansiële posisie oortuig dat die Groep toereikende middele het of toegang tot toereikende middele het om sy bedrywighede in die voorsienbare toekoms voort te sit.

Die eksterne ouditeure is verantwoordelik vir die onafhanklike oudit van die Groep se Finansiële Jaarstate en om daaroor verslag te doen. Die Groep se eksterne ouditeure het 'n onafhanklike oudit uitgevoer op die Finansiële Jaarstate.

Die verkorte Finansiële Jaarstate wat op bladsye 40 tot 46 uiteengesit word en volgens die lopende saak-beginsel opgestel is, is op 25 Julie 2018 deur die Direksie goedgekeur en namens hulle onderteken deur:

PG CARSHAGEN
Voorsitter

CF FICK
Ondervoorsitter

Verklaring van verantwoordelikheid deur die Groep Maatskappysekretaris:

Ingevolge Artikel 88(2)(e) van die Maatskappywet, Wet No. 71 van 2008, word gesertifiseer dat die maatskappy die voorgeskrewe opgawes en kennisgewings ingevolge die wet ingedien het, en dat sodanige opgawes en kennisgewings juis, korrek en op datum blyk te wees.

SC ERASMUS
Groep Maatskappysekretaris

DIREKTEURE SE VERSLAG

Dit is vir die direkteure aangenaam om hul verslag oor die Groep se verkorte Finansiële Jaarstate vir die jaar geëindig 31 Maart 2018 in te dien.

1. OORSIG VAN FINANSIËLE RESULTATE EN AKTIWITEITE

Die gekonsolideerde Finansiële Jaarstate is voorberei in ooreenstemming met IFRS en die vereistes van die Maatskappywet van Suid-Afrika, Wet No. 71 van 2008. Die rekeningkundige beleide was konsekwent toegepas.

2. AANDELEKAPITAAL

	Getal aandele	
Gemagtig	**2018 '000**	**2017 '000**
Gewone aandele	100 000	100 000
Klas 2-voorkeuraandele	10 000 000	10 000 000
Klas 3-voorkeuraandele	1 000 000	1 000 000
Klas 4-voorkeuraandele	10 000 000	10 000 000

			Getal aandele	
Uitgereik	**2018 R'000**	**2017 R'000**	**2018 '000**	**2017 '000**
Gewone aandele	21 285	20 585	21 285	20 585
Klas 2-voorkeuraandele	1 525 490	1 356 917	1 525 490	1 356 917
Klas 3-voorkeuraandele	274 738	281 045	274 738	281 045
Klas 4-voorkeuraandele	1 828	843	1 828	843
Skuldbriewe	6 085	5 410	6 085	5 410
	1 829 426	**1 664 800**	**1 829 426**	**1 664 800**

3. DIVIDENDE

Dit is die VKB Groep se beleid om 'n dividend te oorweeg ten opsigte van elke finansiële jaar. Die Direksie oorweeg of die prestasie van die nywerhede aanvaarbaar was tydens die finansiële jaar. Indien die prestasie aanvaarbaar was, sal die verskeie entiteite in die VKB Agri Processors Groep dividende verklaar aan VKB Agri Processors (Edms.) Bpk. ("VKB Agri Processors"), en uiteindelik aan VKB Beleggings (Edms.) Bpk. ("VKB Beleggings").

Dividende ten bedrae van R40 miljoen (2017: R0) is verklaar en betaal aan aandeelhouers in Maart 2018.

4. DIREKSIE

Die direkteure in amp op die datum van hierdie verslag is soos volg:

Nie-uitvoerend	Wyk	Veranderings
PG Carshagen - Voorsitter	Wyk 1 - Reitz	
CF Fick - Ondervoorsitter	Wyk 1 - Reitz	
DP Viljoen	Wyk 2 - Bethlehem, Daniëlsrus, Kestell en Qwaqwa	
ID Dreyer	Wyk 3 - Vrede, Memel en Ascent	
ID Bosman	Wyk 4 - Petrus Steyn, Heilbron, Senekal en Lindley	
G Steyn	Wyk 5 - Warden, Harrismith, Bergville en Verkykerskop	Bedank 30 September 2017
JJB Greyling	Wyk 5 - Warden, Harrismith, Bergville en Verkykerskop	Aangestel 1 Oktober 2017
DJ Kriek	Wyk 6 - Frankfort en Tweeling	
MC de Klerk	Wyk 7 - Jim Fouché, Oranjeville en Windfield	
PJ Cronjé	Wyk 8 - Cornelia en Villiers	
J van der Goot	Wyk 15 - Limpopo	
JH du Preez	Wyk 15 - Limpopo	
LJ Eksteen	Wyk 15 - Limpopo	
GJ Nel	Onafhanklik	
Uitvoerend		
JF Janse van Rensburg	Besturende Direkteur: VKB Groep	
MJ Mittermaier	Uitvoerende Direkteur: Finansies VKB Groep	

5. GEBEURE NA VERSLAGDOENINGSDATUM

VKB Agri Processors het 'n addisionele bedrag van R47 miljoen belê in VKB Flour Mills (Edms.) Bpk. ("VKB Flour Mills") deur die aankoop van die oorblywende 30% aandele. VKB Agri Processors sal dan 100% van die aandele in VKB Flour Mills hou. Die transaksie is op 13 Junie 2018 deur die Mededingingskommissie goedgekeur.

VKB Agri Processors is in die proses om die oorblywende 50%-belang in Nu-Pro Voere (Edms.) Bpk. ("Nu-Pro Voere") te bekom in ruil vir 50% van die aandele in Nu-Pro Commodities (Edms.) Bpk. ("Nu-Pro Commodities"), plus 'n betaling van R18 miljoen. Hierna sal VKB Agri Processors 'n 100%-belang hê in Nu-Pro Voere en 'n 0%-belang in Nu-Pro Commodities. Die transaksie is onderhewig aan goedkeuring deur die Mededingingskommissie.

Die VKB Agri Processors Groep is geherstruktureer aan die begin van die 2019 finansiële jaar. Die herstrukturering behels die volgende:

- Grain Field Chickens (Edms.) Bpk. ("GFC") het 'n dividend verklaar van R11,3 miljoen.
- GFC het aandeelhouerslenings ten bedrae van R171,3 miljoen terugbetaal.

VERVOLG DIREKTEURE SE VERSLAG

- GFC Beneficiaries Holdings (Edms.) Bpk. ("GFCBH") het die voorkeuraandele wat aan VKB Agri Processors uitgereik was, afgelos teen 'n diskonto van R12,4 miljoen.
- VKB Agri Processors het 'n dividend verklaar van R176,9 miljoen.
- VKB Agri Processors het gewone aandele (R454,2 miljoen) en leningsrekenings (R242,4 miljoen) omskep in nie-stemdraende kumulatiewe voorkeuraandele.
- VKB Agri Processors het die oorblywende 23,1% aandele in GFC bekom vanaf GFCBH in ruil vir 15% van sy eie aandele. Dus hou VKB Beleggings 85% van die gewone aandele in VKB Agri Processors en GFCBH hou 15%.
- VKB Agri Processors het R182,6 miljoen herbelê as gewone aandelekapitaal in GFC.

6. LOPENDE SAAK

Die direkteure glo dat die Groep oor voldoende finansieringsbronne beskik om met besigheid voort te gaan in die afsienbare toekoms. Die gekonsolideerde Finansiële Jaarstate is dus volgens die lopende saak-beginsel opgestel. Die direkteure is nie bewus van enige wesenlike veranderings wat die Groep negatief sal beïnvloed nie. Die direkteure is ook nie bewus van enige nienakoming van enige statutêre of regulatoriese vereistes, of enige hangende litigasie wat die Groep moontlik kan beïnvloed nie.

7. OUDITEURE

Enslins Bethlehem Ingelyf het voortgegaan in amp as onafhanklike eksterne ouditeure vir die maatskappy en sy filiale vir 2018.

8. SEKRETARIS

Die Groep Maatskappysekretaris is adv. SC Erasmus.

Posadres	Posbus 100 REITZ 9810
Fisiese adres	President CR Swartstraat 31 REITZ 9810

9. VERKORTE GEKONSOLIDEERDE FINANSIËLE JAARSTATE

Die verkorte gekonsolideerde Finansiële Jaarstate is opgestel deur mnr. M Julyan AGA(SA). Die volledige Finansiële Jaarstate is beskikbaar op aanvraag by die Groep Maatskappysekretaris. Die inligting in hierdie verslag is nie aan 'n onafhanklike oudit of oorsig onderwerp nie.

GEKONSOLIDEERDE STAAT VAN FINANSIËLE POSISIE

SOOS OP 31 MAART 2018

	Groep		Maatskappy	
	2018 R'000	**2017 R'000**	**2018 R'000**	**2017 R'000**
BATES				
Niebedryfsbates				
Eiendom, aanleg en toerusting	1 416 706	1 278 841	-	-
Beleggingseiendom	-	-	302 983	272 437
Klandisiewaarde	126 032	125 798	-	-
Ontasbare bates	6 995	6 995	-	-
Beleggings in filiale	-	-	1 724 048	1 557 457
Beleggings in gesamentlike ondernemings	29 863	26 935	-	-
Beleggings in geassosieerdes	5 738	2 900	-	-
Lenings aan groepmaatskappye	40 900	121 652	-	-
Ander finansiële bates	50 945	61 912	-	-
Uitgestelde belasting	253 845	296 749	126	127
	1 931 024	**1 921 782**	**2 027 157**	**1 830 021**
Bedryfsbates				
Voorraad	1 137 015	1 193 862	-	-
Lenings aan groepmaatskappye	31 996	3 596	-	-
Handels- en ander debiteure	3 237 330	2 969 415	4 414	4 191
Ander finansiële bates	8 436	5 214	-	-
Huurkope ontvangbaar	32 564	43 484	-	-
Inkomstebelasting ontvangbaar	15 859	6 213	106	-
Kontant en kontantekwivalente	102 889	150 578	15	5
	4 566 089	**4 372 362**	**4 535**	**4 196**
Bates van vervreemdingsgroep	-	-	24 878	-
Totale bates	**6 497 113**	**6 294 144**	**2 056 570**	**1 834 217**

	Groep		Maatskappy	
	2018 R'000	2017 R'000	2018 R'000	2017 R'000
EKWITEIT EN LASTE				
EKWITEIT				
Aandelekapitaal	1 829 426	1 664 800	1 829 426	1 664 800
Reserwes	(1 690)	(13 205)	-	-
Behoue inkomste	396 800	235 323	119 708	125 357
Ekwiteit toeskryfbaar aan ekwiteitshouers van die houermaatskappy	2 224 536	1 886 918	1 949 134	1 790 157
Niebeherende belang	79 565	66 019	-	-
	2 304 101	**1 952 937**	**1 949 134**	**1 790 157**
LASTE				
Niebedryfslaste				
Ander finansiële laste	423 742	253 913	-	-
Huurkoopverpligtinge	31 475	29 948	-	-
Na-aftredeverpligting	85 192	91 951	-	-
Uitgestelde belasting	177 505	167 586	6 188	624
	717 914	**543 398**	**6 188**	**624**
Bedryfslaste				
Handels- en ander krediteure	955 023	586 587	859	450
Lenings van groepmaatskappye	-	-	98 701	42 852
Lenings van aandeelhouers	482 854	482 667	-	-
Ander finansiële laste	239 686	152 139	-	-
Huurkoopverpligtinge	27 320	23 142	-	-
Inkomstebelasting betaalbaar	1 580	3 491	-	134
Oortrokke bank	1 768 635	2 549 783	-	-
	3 475 098	**3 797 809**	**99 560**	**43 436**
Laste van vervreemdingsgroep	-	-	1 688	-
Totale laste	**4 193 012**	**4 341 207**	**107 436**	**44 060**
Totale ekwiteit en laste	**6 497 113**	**6 294 144**	**2 056 570**	**1 834 217**

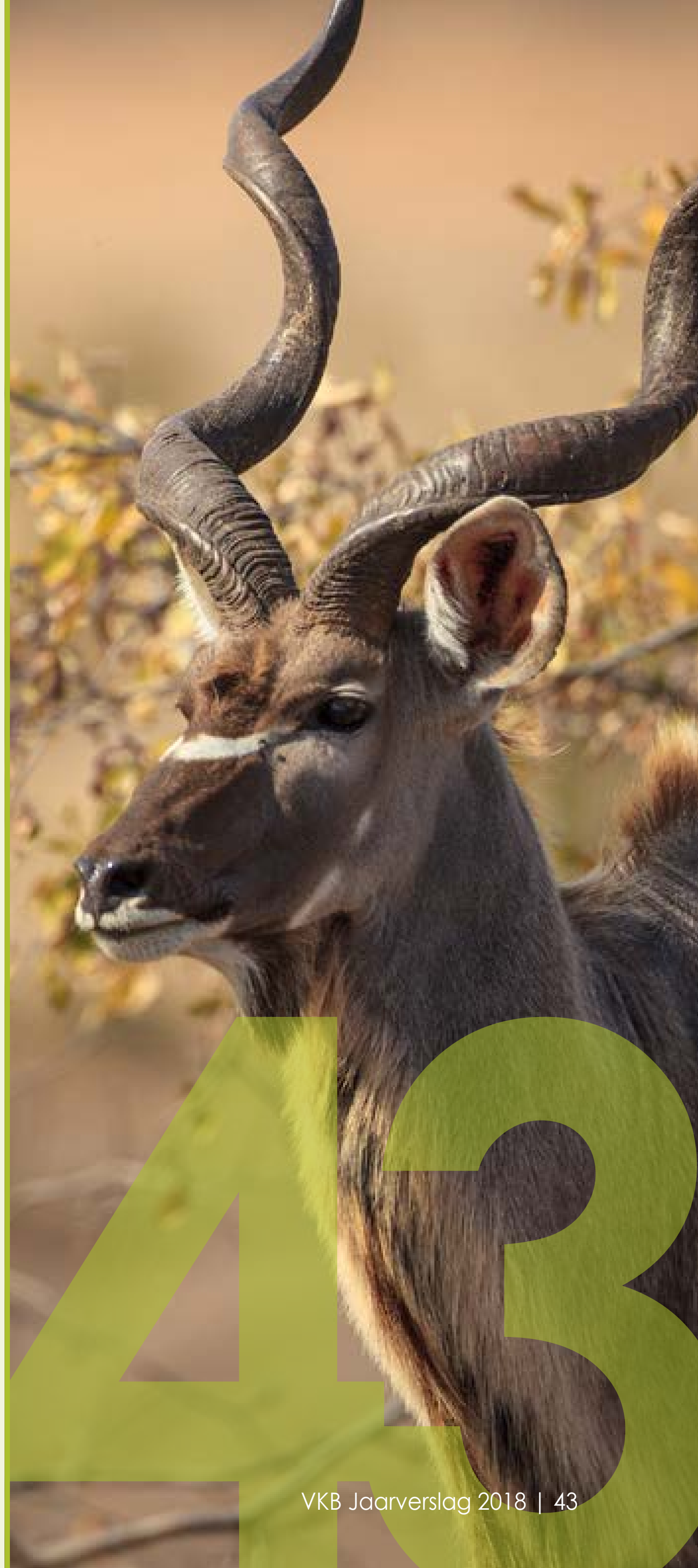

GEKONSOLIDEERDE STAAT
VAN WINS OF VERLIES EN ANDER OMVATTENDE INKOMSTE

	Groep		Maatskappy	
	2018 R'000	2017 R'000	2018 R'000	2017 R'000
Voortgesette bedrywighede				
Omset	11 242 621	10 620 541	37 380	91 032
Koste van verkope	(9 538 892)	(9 452 477)	-	-
Bruto wins	**1 703 729**	**1 168 064**	**37 380**	**91 032**
Aansporingskorting	**260 000**	**215 000**	**-**	**-**
Bruto wins voor aansporingskorting	**1 963 729**	**1 383 064**	**37 380**	**91 032**
Ander bedryfsinkomste	73 169	102 167	4 862	74
Ander bedryfswins/(verlies)	(858)	100	(11)	-
Ander bedryfsuitgawes	(1 312 364)	(1 129 918)	(19 107)	(73 938)
Bedryfswins/(verlies)	**723 676**	**355 413**	**23 124**	**17 168**
Beleggingsinkomste	10 242	9 360	20 343	11
Finansieringskoste	(205 042)	(240 758)	(3 028)	(2 228)
Inkomste/(uitgawe) uit ekwiteitsverantwoorde beleggings	5 026	(1 440)	-	-
Ander niebedryfswins/(verlies)	(5)	(66)	-	-
Wins voor aansporingskorting	**533 897**	**122 509**	**40 439**	**14 951**
Aansporingskorting	(260 000)	(215 000)	-	-
Wins/(verlies) voor belasting	**273 897**	**(92 491)**	**40 439**	**14 951**
Inkomstebelasting	(59 384)	46 948	(7 713)	(4 166)
Wins/(verlies) uit voortgesette bedrywighede	**214 513**	**(45 543)**	**32 726**	**10 785**
Beëindigde bedrywighede				
Wins uit beëindigde bedrywighede	-	-	1 625	-
Wins/(verlies) vir die jaar	**214 513**	**(45 543)**	**34 351**	**10 785**
Ander omvattende inkomste:				
Items wat nie as wins of verlies herklassifiseer sal word nie:				
Hermeting van na-aftredeverpligting las/bate	7 692	2 440	-	-
Inkomstebelasting wat verband hou met items wat nie herklassifiseer sal word nie	(2 154)	(683)	-	-
Totale items wat nie as wins of verlies herklassifiseer sal word nie	**5 538**	**1 757**	**-**	**-**

	Groep		Maatskappy	
	2018 R'000	**2017 R'000**	**2018 R'000**	**2017 R'000**
Items wat moontlik na wins en verlies herklassifiseer kan word:				
Effek van kontantvloeiskanse	15 994	(78 194)	-	-
Inkomstebelasting wat verband hou met items wat moontlik herklassifiseer kan word	(4 479)	21 894	-	-
Totale items wat moontlik na wins en verlies herklassifiseer kan word:	**11 515**	**(56 300)**	**-**	**-**
Ander omvattende inkomste vir die jaar netto van inkomstebelasting	**17 053**	**(54 543)**	**-**	**-**
Totale omvattende (verlies)/wins vir die jaar	**231 566**	**(100 086)**	**34 351**	**10 785**
Wins/(verlies) toeskryfbaar aan:				
Eienaars van die houermaatskappy	189 239	(44 078)	34 351	10 785
Niebeherende belang	25 274	(1 465)	-	-
	214 513	**(45 543)**	**34 351**	**10 785**
Totale omvattende inkomste/(verlies) toeskryfbaar aan:				
Eienaars van die houermaatskappy	206 292	(98 621)	34 351	10 785
Niebeherende belang	25 274	(1 465)	-	-
	231 566	**(100 086)**	**34 351**	**10 785**

GEKONSOLIDEERDE STAAT VAN KONTANTVLOEI

	Groep		Maatskappy	
	2018	2017	2018	2017
KONTANTVLOEI UIT BEDRYFSAKTIWITEITE				
Kontant (aangewend in)/gegenereer deur bedrywighede	951 267	129 467	256 767	2 994 379
Rente-inkomste	9 901	9 359	3	11
Dividendinkomste	341	1	20 340	-
Finansieringskoste	(205 042)	(240 758)	(3 028)	(2 228)
Belasting betaal	(27 328)	(17 326)	(701)	(3 746)
Netto kontant uit bedryfsaktiwiteite	**729 139**	**(119 257)**	**273 381**	**2 988 416**
KONTANTVLOEI UIT BELEGGINGSAKTIWITEITE				
Verkryging van eiendom, aanleg en toerusting	(231 842)	(294 970)	-	-
Verkoop van eiendom, aanleg en toerusting	5 269	13 720	-	-
Verkryging van beleggingseiendom	-	-	(55 424)	(69 587)
Verkoop van beleggingseiendom	-	-	-	33
Verkryging van ander ontasbare bates	-	(751)	-	-
Huurkoopontvangste	21 887	65 709	-	-
Lenings toegestaan aan groepmaatskappye	(28 400)	(554)	-	-
Ontvangste uit lenings van groepmaatskappye	-	-	55 849	42 852
Verkoop van finansiële bates	77 530	(105 869)	-	-
Klandisiewaarde betaal	-	(1 000)	-	-
Bates afgeskryf	(627)	-	-	-
Verkoop van ander bates	(5)	(66)	-	-
(Toename)/afname in beleggings in filiale, geassosieerdes en gesamentlike ondernemings	5 766	5 551	(166 967)	(1 062 580)
Netto kontant uit beleggingsaktiwiteite	**(150 422)**	**(318 230)**	**(166 542)**	**(1 089 282)**
KONTANTVLOEI UIT FINANSIERINGSAKTIWITEITE				
Opbrengs op aandele-uitgifte	700	1 035	700	1 035
Opbrengs op voorkeuraandeel-uitgifte	985	843	985	843
Aflos van skuldbriewe/aflosbare voorkeuraandele	(70 202)	(55 031)	(70 202)	(55 031)
Beweging in ander finansiële aanspreeklikhede	257 367	96 357	1 688	-
Terugbetaling van aandeelhouerslening	187	(32 624)	-	-
Huurkoopbetalings	5 705	(5 747)	-	-
Dividende betaal	(40 000)	-	(40 000)	-
Netto kontant uit finansieringsaktiwiteite	**154 742**	**4 833**	**(106 829)**	**(53 153)**
Totale kontantbeweging vir die jaar	**733 459**	**(432 654)**	**10**	**1 845 981**
Saldo aan die begin van die jaar	(2 399 205)	(1 966 551)	5	(1 845 976)
Totale kontant aan die einde van die jaar	**(1 665 746)**	**(2 399 205)**	**15**	**5**

KORPORATIEWE INLIGTING

VKB BELEGGINGS (EDMS.) BPK.

REGISTRASIENOMMER: 2011/007000/07

GEREGISTREERDE ADRES
President CR Swartstraat 31
REITZ
9810

POSADRES
Posbus 100
REITZ
9810

KONTAKNOMMERS
Telefoon: 087 358 8111
Faks: 058 863 8527

WEBWERF
www.vkb.co.za

BANKIERS
Standard Bank
Absa Bank

OUDITEURE
Enslins Bethlehem Ingelyf
Posbus 357
BETHLEHEM
9700

vir die
LIEFDE
van die
LAND

Landbou

vkb

VKB Hoofkantoor | President CR Swartstraat 31, REITZ, 9810 | Tel. 087 358 8111

VKB Landbou (Edms.) Bpk. is 'n goedgekeurde Finansiële Diensteverskaffer FDV 4813.

vir die **LIEFDE** van die **LAND** | www.**vkb**.co.za